

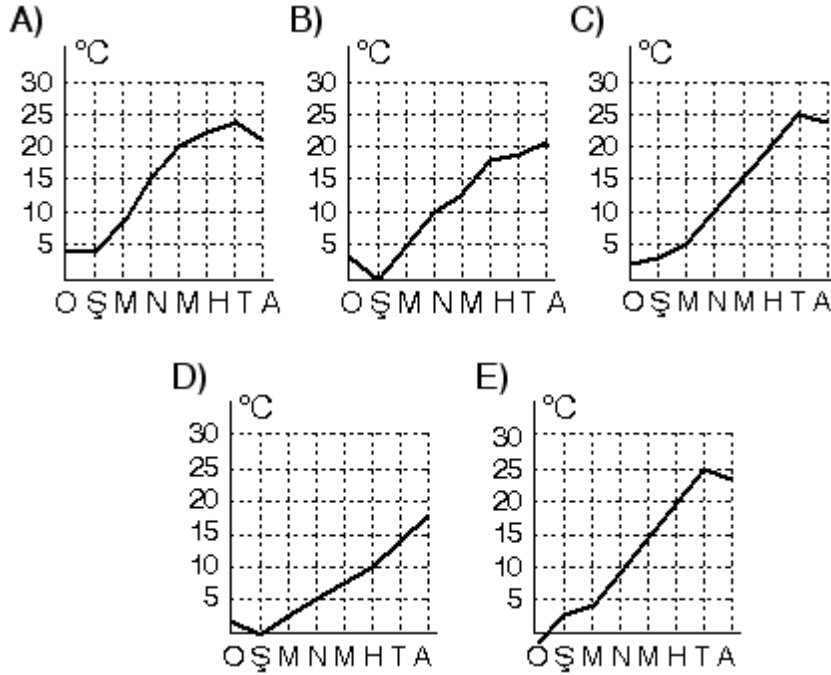

ÇALIŞMA AYKUT ERTUĞRUL'A AİT NAMI DİĞER BİLGEADAM©

İLETİŞİM: bilge.adam@hotmail.com & bilge.center@hotmail.com & afirarda@gmail.com & turkiyeninprestiji@yahoo.com

1. Bir bölgede ocak ile temmuz ayı ya da şubat ile ağustos ayı sıcaklık ortalamaları arasındaki fark büyükse o bölgenin iklimi karasal, küçükse denizel olarak nitelendirilir.

Buna göre, aşağıda aylık sıcaklık ortalamaları grafiklerle gösterilen bölgelerin hangisinde karasal iklim özellikleri en belirgindir?

(1981 - ÖSS)

çözümü

Karasal iklimin en belirgin özelliği yaz ve kış ayları arasındaki sıcaklık farkının fazla olmasıdır. Buna göre, en fazla farkı E seçeneğindeki grafiğin ait olduğu bölgededir.

2. "... Sözelimi 60° enleminde bir yörenin iklim elemanlarının gösterdiği değerler, 40° enleminde de görülebilir. Ancak bu iki yörenin yükseltileri, yerşekilleri vb. genellikle birbirinin aynı değildir."

Bu parçada, aşağıdaki sorulardan hangisi yanıtlanmış olmaktadır?

- A) Yeryüzünde sıcaklık ve yağış, sadece enlemlere göre mi değişir?
- B) Yeryüzünde matematik iklim kuşakları nasıl dağılır?
- C) İklim elemanları nelerdir?
- D) Bitki örtüsü bir yörenin iklimi hakkında bilgi verir mi?
- E) Deniz etkisi iklimlerin bir belirleyicisi midir?

(1981 - ÖSS)

çözümü

Enlem - iklim ilişkisi göz önüne alındığında 40° ile 60° enlemleri civarında benzer iklim şartlarının görülmemesi gerekir. Çünkü, 40° enlemine ışınlar 60° enlemine göre daha büyük açılarla gelir. Isınması daha fazla olur. Ancak, yeryüzünde sıcaklık (iklim) yalnızca enlemlere bağlı olarak değişmez. Yerşekilleri (yükseklik ve bakı), akıntılar, basınç ve rüzgarlar, denizellik ve karasallık gibi faktörlerin de etkisi bulunmaktadır. Kars'ta kışın sıcaklık ortalamalarının yükseklikten dolayı 15 enlem daha kuzeyindeki Moskova kadar düşmesi bunu örneklendirir.

3. İnsanların, 30° enlemleri arasında daha çok yüksek yerleri, dışındaysa alçak yerleri yerleşim alanı olarak seçmiş olmaları aşağıdakilerden hangisini örneklendirir?

- A) Dünya'daki her yerin yerleşmeye elverişli olduğunu
- B) Uygarlık düzeyinin, yerleşim alanı seçimine etkisini
- C) Ulaşımın insan yaşamına etkisini
- D) İklimin insan yaşamına etkisini
- E) Gelir kaynaklarının insanların yaşamına etkisini

(1981 - ÖSS)

çözümü

Dünya'nın geoit şekli, eksen eğikliği ve yıllık hareketin sonucu olarak ekvator ve dönenceler arasında kalan (yaklaşık 0 - 30° enlemleri arası) yerlere ışınlar yıl boyu dik ve dike yakın açılarla gelir. Sıcak iklim şartları etkilidir. Yükseklik sıcaklığı azaltan bir faktör olduğundan bu bölgelerde insanlar bunaltıcı iklimin olumsuz etkisinden kurtulmak için yüksek yerleri yerleşim yeri olarak seçmektedirler. Tıpkı yazın ülkemiz insanların yaylaları yerleşim alanı olarak kullanması gibi. İşte bu durum, iklimin insan yaşamına etkisini örneklendirir.

4. "İznik, Van ve Beyşehir gibi merkezlerin herbirinde görülen günlük sıcaklık farkları, Afyon, Çankırı ve Sivas gibi merkezlerin herbirinde görülen günlük sıcaklık farklarından daha azdır."

Buna göre, aşağıdaki kentlerin hangisinde günlük sıcaklık farkı en azdır?

A) Uşak

B) Burdur

C) Urfa

D) Niğde

E) Çorum

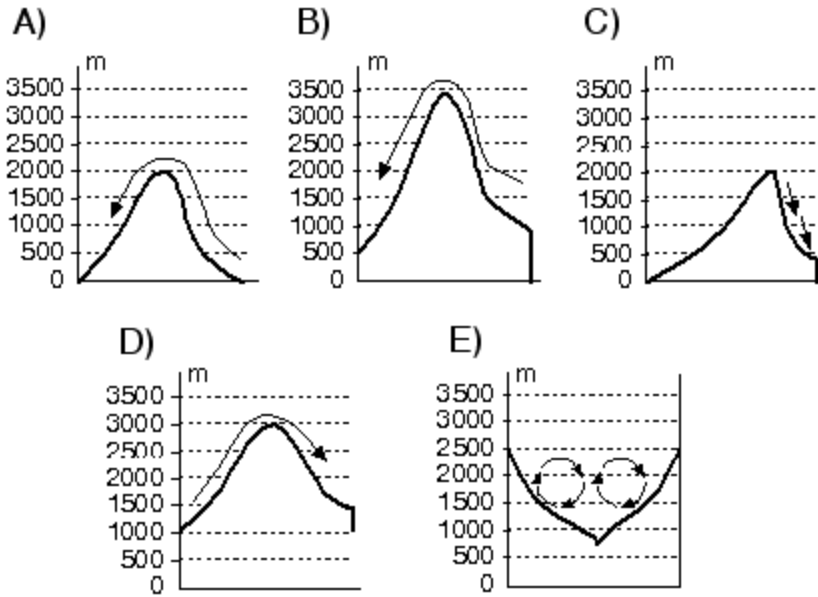
(1981 - ÖSS)

çözümü

İznik, Van ve Beyşehir gibi merkezler göl kıyısında yer aldıklarından denizel ortam özelliği taşırlar. Bu durum göl kıyısındaki Burdur için de geçerlidir.

5. Bir dağ yamacından aşağı doğru esen rüzgârın sıcaklığı artar, çevrede nem açığı oluşur. Bitkileri kurutucu etki yapan bu tip rüzgârlara föhn rüzgârı denir.

Buna göre, aşağıda gösterilen durumların hangisinde rüzgârın kurutucu etkisinin en çok olması beklenir?

çözümü

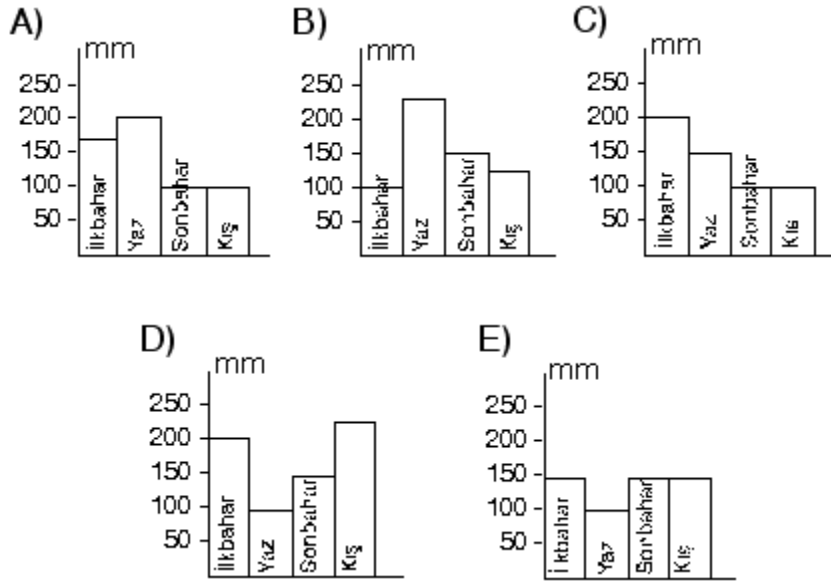
Föhn rüzgârı dağın bir yamacından yükselir, zirveye ulaşır. Diğer yamaçtan alçalır. Alçaldıkça sıcaklığı artar. Buna göre, verilen seçeneklerden E seçeneği föhn olamaz. En fazla alçalmanın görüldüğü B seçeneğinde kurutucu etki en yüksek olur.

6.

Ocak..... 26
Şubat..... 30
Mart..... 32
Nisan..... 48
Mayıs..... 87
Haziran.... 84

Temmuz..... 59
Ağustos..... 47
Eylül..... 30
Ekim..... 39
Kasım..... 29
Aralık..... 42

Yukarıda aylık yağış ortalamaları verilen bir gözlem evinin mevsimlere göre yağış durumunu gösteren grafik aşağıdakilerden hangisidir?

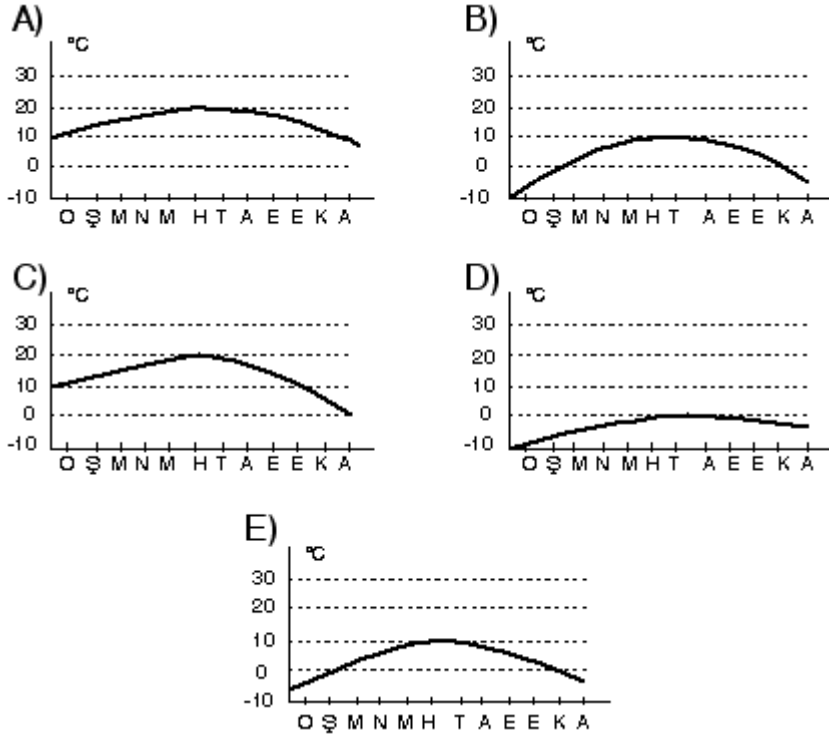

(1982 - ÖSS)

çözümü

Mevsimlere göre aylık yağış miktarları toplandığında, en çok yağışın yaz mevsiminde olduğunu, daha sonra ilkbahar mevsiminin geldiğini, sonbahar ve kış yağışlarının eşit olduğunu görürüz.

7. En sıcak ve en soğuk ay ortalamaları arasındaki sıcaklık farkı 15°C'yi geçmeyen bir bölgede, bütün mevsimlerdeki yağışlar yağmur olarak düşüyorsa bu bölgenin yıllık sıcaklık grafiği aşağıdakilerden hangisine benzer?

(1983 - ÖSS)

çözümü

Soruda verilen bilgilerden her mevsimin yağmurlu geçmesi ve sıcaklık farkının 15 °C civarında olması denizel ortam özelliğini ifade eder. Buna göre sıcaklığın 0 °C'nin altına düştüğü B, D ve E seçenekleri cevap olamaz. C seçeneğinde de 20 °C sıcaklık farkı olduğundan A seçeneği doğru cevaptır.

8. Normal koşullarda, günlük hava sıcaklığının en düşük olduğu zaman Güneş'in doğma saatleridir.

Bu durum, aşağıdakilerden hangisiyle ilgilidir?

- A) Gündüzleri alınan ısının yetersizliğiyle
- B) Geceleri atmosferde nem oranının artmasıyla
- C) Yeryüzünün gece boyunca ısı kaybetmesiyle
- D) Gece - gündüz sıcaklık farkının az olmasıyla
- E) Geceleri hava basıncının düşmesiyle

(1983 - ÖSS)

çözümü

Günlük ısınma, günlük hareketle ilgilidir. Gündüz Güneş'in doğmasıyla ısınma başlar. Isınma öğleye kadar artar. Öğle civarında en sıcak ana

ulaşılır. Öğleden sonra yavaş yavaş ısınma azalır. Akşam Güneş battığı andan itibaren soğuma başlar. Soğuma gece boyunca sürer. Böylece normal koşullarda günün en soğuk anına sabaha karşı, Güneş doğmadan hemen öncesinde ulaşılır.

9. Deniz yüzeyinden yukarı çıkıldıkça atmosferin yoğunluğu azaldığına göre, denizden yüksekliği fazla olan bir yerde aşağıdakilerden hangisi gözlenir?

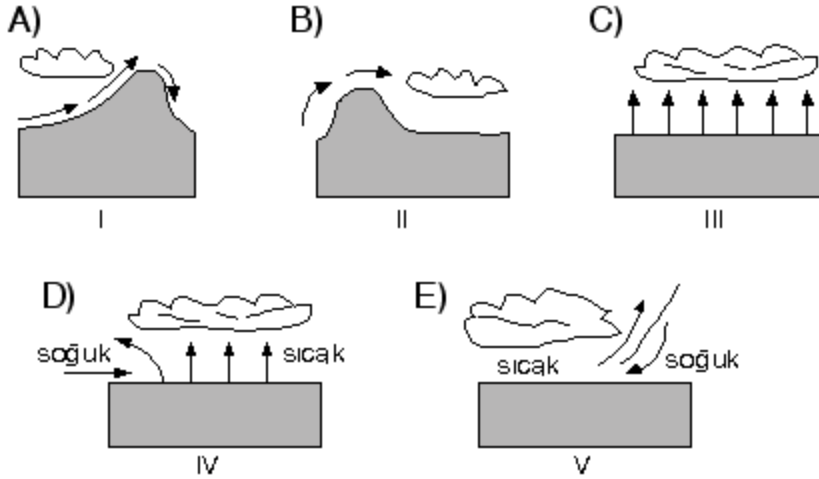
- A) Sıcaklığın fazla olması
- B) Gökyüzünün kapalı olması
- C) Sürekli rüzgar esmesi
- D) Havanın çabuk ısınıp, soğuması
- E) Atmosferde su buharının artması

(1983 - ÖSS)

çözümü

Yükseklere çıkıldıkça havadaki nem oranı azalır. Karasal şartlar belirginleşir. Bu nedenle hava çabuk ısınıp, çabuk soğur.

10. Aşağıda gösterilen hava hareketlerinden hangisi yağış getirmez?

(1983 - ÖSS)

çözümü

Soruda verilen seçenekler incelendiğinde A seçeneği orografik hava hareketini karakterize eder. Yamaç yağışı oluşturur. B seçeneği alçalıcı havayı göstermekte olup, alçalan hava nem açığı oluşturacağından yağışı

önler. C’de konveksiyonel hava ve konveksiyonel yağış, D ve E seçeneklerinde de cephesel hava hareketleri ve yağış gösterilmiştir.

11. Kanada’nın bazı bölgelerinde doğal olarak yetişen ve besleyici değeri çok yüksek şekerli bir özsu elde edilen “şeker akçaağacı”nı, Orman Araştırma Enstitüsü Doğu Anadolu Bölgesi’nde yetiştirmeyi planlamaktadır.

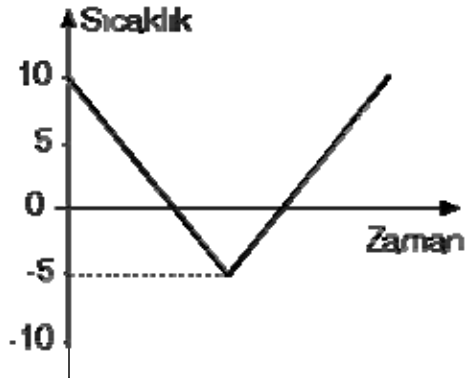
Bunun için neden Doğu Anadolu Bölgesi seçilmiş olabilir?

- A) Tarımda kullanılamayan geniş alanları olmasından
 - B) Kanada ile aynı enlemler arasında yer almasından
 - C) Bu bölgedeki gelir kaynaklarını artırmaya öncelik tanınmasından
 - D) Kanada’dakine benzer iklim özelliklerine sahip olmasından
 - E) Orman yetiştirmeye elverişli bir bölge olmasından
- (1983 - ÖSS)

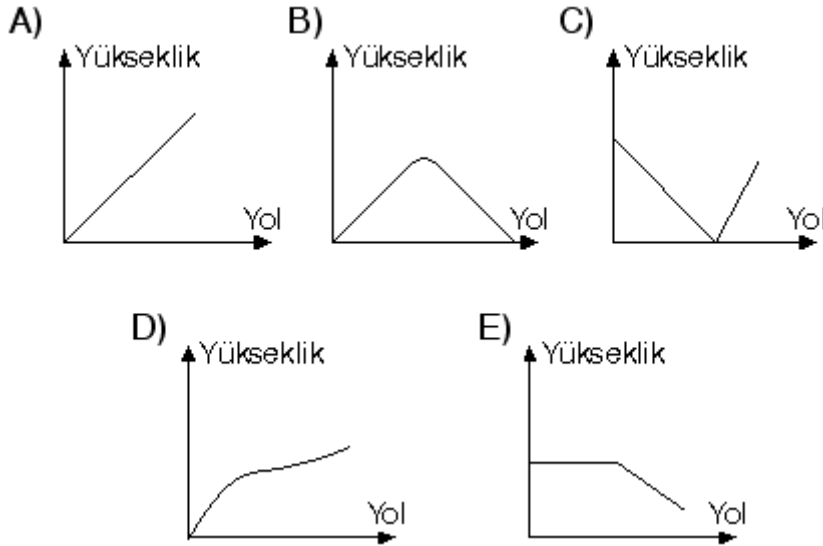
çözüm

Kanada’da yetişen bir bitki türünün Doğu Anadolu’da yetiştirilmeye çalışılması benzer iklim şartlarının varlığıyla ilgilidir.

12. Atmosferde yol alan bir balonun sıcaklık değişim grafiği aşağıda verilmiştir.

Atmosferde yükseldikçe her 100 metrede hava sıcaklığı 0,5 derece azaldığına göre, bu balonun yerden yükselme değişimini gösteren grafik aşağıdakilerden hangisine benzer?

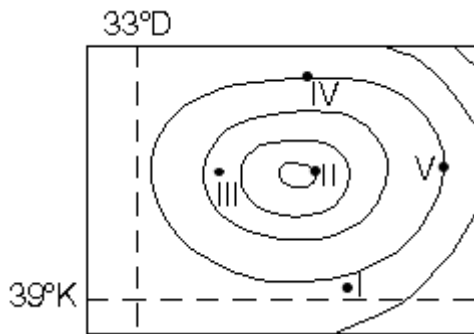

(1984 - ÖSS)

çözümü

Yükselti ile sıcaklık birbiriyle ters orantılıdır. Yükselti arttıkça sıcaklık azalır. Verilen grafikten balonun sıcaklığının önce -5°C 'ye kadar düştüğünü görüyoruz. Bu durum bize balonun sürekli yükseldiğini gösteriyor. Sonra da sıcaklık düzenli olarak 10°C 'ye kadar yükselmiş. Demekki balon yeniden yeryüzüne inmiştir. Bu yol tanımına uygun grafik B seçeneğinde verilmiştir.

13.

Bulutsuz ve rüzgârsız bir günde, saat 12.00 de ölçülen sıcaklığın en yüksek olması gereken nokta, yukarıdaki haritada kaç numara ile gösterilmiştir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

(1984 - ÖSS)

çözümü

Soruda verilen şekil Kuzey Yarım Küre'ye ait olup, en güneyi 39° Kuzey enlemini göstermektedir. Buna göre I numaralı yerin sıcaklığının en fazla olması gerekir. Çünkü I numaralı nokta ekvatora en yakın olduğundan sıcaklığı da en yüksektir.

14. Sıcaklığın yıl içinde dağılışı bakımından birbirine en çok benzeyen kent çifti, aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Trabzon - Sivas B) Zonguldak - Bolu
C) Iğdır - Adana D) Adana - Diyarbakır
E) Zonguldak - Trabzon

(1984 - ÖSS)

çözüm

Sıcaklık dağılışı bakımından benzer kent çiftlerinin, benzer ortam özelliği taşıması gerekir. Trabzon denizel - Sivas karasal ortamdır. Zonguldak denizel - Bolu karasal, Iğdır karasal - Adana denizel, Adana denizel - Diyarbakır karasal, Zonguldak ve Trabzon denizel ortamlardır.

15. İç Anadolu'da, bazı yerleşim merkezleri çevresindeki korunmuş alanlarda orman ağaçlarının yetişebilmesi, bu bölgeyle ilgili olarak neyi düşündürür?

- A) Bulunduğu enlemlere göre daha sıcak olduğunu
B) Yıllık yağışların düzenli olduğunu
C) Doğal bitki örtüsünün tümüyle gerçek bozkır olmadığını
D) İklimin karasal olmadığını
E) Ormanın kolayca yetiştirilebileceğini

(1984 - ÖSS)

çözüm

İç Anadolu Bölgesi'nin karakteristik bitki örtüsü bozkırdır. Ancak, bazı yerleşim merkezleri çevresindeki korunmuş alanlarda orman ağaçlarının yetişebilmesi, bölgedeki doğal bitki örtüsünün gerçek bozkır olmadığını gösterir.

16. Türkiye, genelde Akdeniz ikliminin yayılış alanına girer. Buna karşın yurdumuzda birbirinden belirgin farklarla ayrılabilen iklim tipleri görülür.

Bu farklılaşmada aşağıdakilerden hangisinin etkisi yoktur?

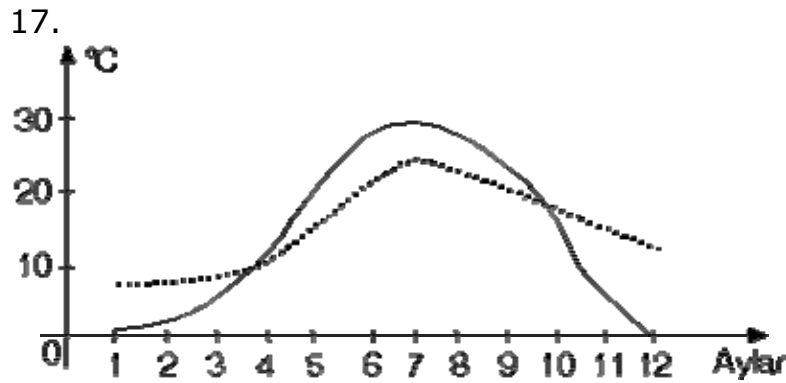
- A) Yer şekli
B) Denize göre konum
C) Yükselti
D) Rüzgârların yönü

E) Bölgelerin genişliği

(1984 - ÖSS)

çözüm

Akdeniz içinde yarımada konumundaki Türkiye genelde Akdeniz ikliminin etkisi altındadır. Bu durumu yazların sıcak ve kurak, kışların yağışlı geçmesi kanıtlar. Fakat buna rağmen Türkiye’de karasal ve ılıman okyanus iklimleri de etkilidir. Türkiye’nin çeşitli yörelerinde birbirinden belirgin farklarla ayrılan iklim tipleri görülmesinde yükselti, yer şekilleri, denize göre konum, rüzgâr yönü gibi faktörlerin etkisi bulunmaktadır. Bölgelerin genişliğinin ise rolü yoktur.

Yukarıda, iki kentin aylık ortalama sıcaklık grafiği verilmiştir.

Bu kentlerin Kuzey Yarım Küre’de yer aldığını söyleyebilmek için aşağıdakilerden hangisi kanıt gösterilebilir?

- A) Sıcaklığın bütün yıl sıfır derecenin üstünde olması
B) Sıcaklık eğrilerinin yılda iki kez kesişmesi
C) Sıcaklığın en yüksek değerine yedinci ve sekizinci aylarda ulaşması
D) Dördüncü ve onuncu ay sıcaklık değerlerinin birbirine yakın olması
E) Yedinci ve sekizinci ay sıcaklıklarının eşit olması

(1985 - ÖSS)

çözüm

Kuzey Yarım Küre’de 6,7 ve 8. aylar, yılın diğer aylarından daha sıcak olur. Çünkü güneş ışınları Kuzey Yarım Küre’ye bu aylarda dik ve dike yakın gelir. Sıcaklık en yüksek değerlere ulaşır.

18. Sıcak ve soğuk karakterli hava kütlelerinin karşılaşma alanlarında aşağıdakilerden hangisinin görülmesi beklenir?

- A) Yağış
- B) Yüksek basınç
- C) Şiddetli rüzgâr
- D) Yüksek sıcaklık
- E) Don olayı

(1985 - ÖSS)

çözüm

Sıcak ve soğuk karakterli hava kütlelerinin karşılaşım alanına cephe denir. Cephenin oluştuğu yerde yağış görülür.

19. "Yapılan gözlemlere göre, hafta sonundan itibaren batı bölgelerimizde hava sıcaklığı mevsim normallerinin altına düşecektir."

Aşağıdakilerden hangisine dayanarak böyle bir hava tahmini yapılmış olabilir?

- A) Batıdan bir soğuk hava kütlesinin yaklaşmakta olmasına
- B) Hafta içinde kar yağışlarının başlamasına
- C) Önceki haftalarda hava sıcaklığının sürekli olarak düşmesine
- D) Hafta içinde hava basıncının sürekli olarak yükselmesine
- E) Hafta boyunca bölgede yoğun sis görülmesine

(1985 - ÖSS)

çözüm

Ülkemizde kuzeyden ve batıdan gelen hava kütlelerinin sonucunda hava sıcaklığının mevsim normallerinin altına düşmesi soğuk hava kütlesinin sonucudur. Çünkü, kuzeyde kalan yerlere güneş ışınları daha yatay gelir. Hava daha soğuk olur.

20. Aşağıdakilerden hangisi üzerinde iklimin doğrudan etkili olduğu söylenebilir?

- A) Kıl keçisinin ormanlık yörelerde beslenmesi
- B) İç Anadolu'da tahıl tarımının yaygın olması
- C) Mersin ve İskenderun gibi merkezlerin hızla gelişmesi
- D) Balıkçılığın Karadeniz Bölgesi'nde yaygın olması
- E) Marmara Bölgesi'nin en yoğun nüfuslu bölge olması

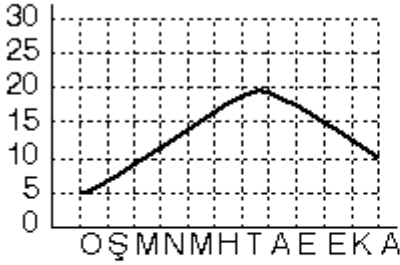
(1985 - ÖSS)

çözümü

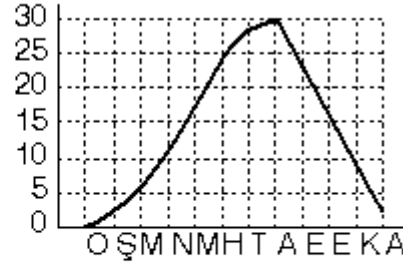
İç Anadolu'da tahıl tarımının yaygın olması, bölgede yağışın ve nemin yetersiz olması, dolayısıyla iklimle ilgilidir. C ve E seçenekleri sanayi ve ulaşım, A seçeneği bitki örtüsü ile, D seçeneği ise deniz özelliği ile ilgili olduklarından doğru cevap olamaz.

21. Ortalama sıcaklığı 20 °C'nin üstünde olan ay yaz ayı kabul edilirse, aşağıda yıllık sıcaklık grafiği görülen yörelerin hangisinde yaz süresi en uzundur?

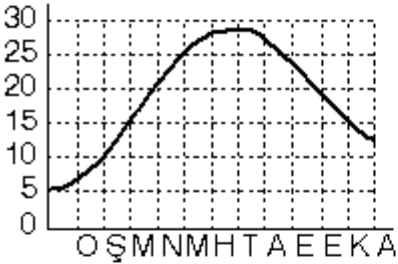
A)

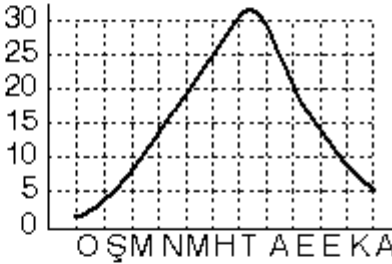
B)

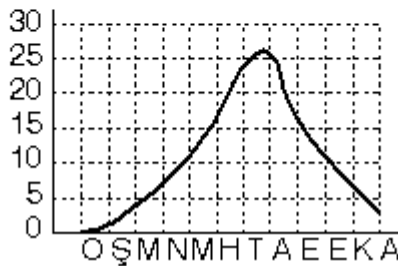
C)

D)

E)

(1986 - ÖSS)

çözümü

Bu soruda bilgiden ziyade grafik okuma istenmektedir. O yüzden sadece grafikleri incelersek sıcaklığın 20°C üstüne en fazla C seçeneğinde çıktığını görürüz. Dolayısıyla en uzun yaz mevsimi burada görülür.

22. Kuzeybatı Avrupa kıyılarının Orta Avrupa'ya göre daha yumuşak bir iklime sahip olması aşağıdakilerden hangisi ile sıcaklık arasındaki ilişkiye ters düşer?

A) Yükselti

B) Enlem

C) Basınç

D) Hava kütleleri

E) Kıyı şekilleri

(1986 - ÖSS)

çözüm

Kuzeybatı Avrupa kıyıları ile Orta Avrupa aynı enlemler arasında yer almaktadır. Fakat, Kuzeybatı Avrupa deniz kıyısında yer alması ve Gulf-stream sıcak su akıntısının etkisiyle ılıman iklimin etkisi altındadır. Orta Avrupa ise deniz etkisinden uzakta karasal iklimin etkisindedir. Bu durum enlem - sıcaklık ilişkisine ters düşer. Zira ışınların geliş açısı her iki yerde de aynıdır.

23. Bir bölgenin yer şekilleri, o bölgede esen rüzgârlara yön verici etkenlerden biridir.

Buna göre, boğaz kenarında bulunan Çanakkale’de rüzgârın en çok hangi yönden esmesi beklenir?

A) Güneyden

B) Batıdan

C) Kuzeydoğudan

D) Güneydoğudan

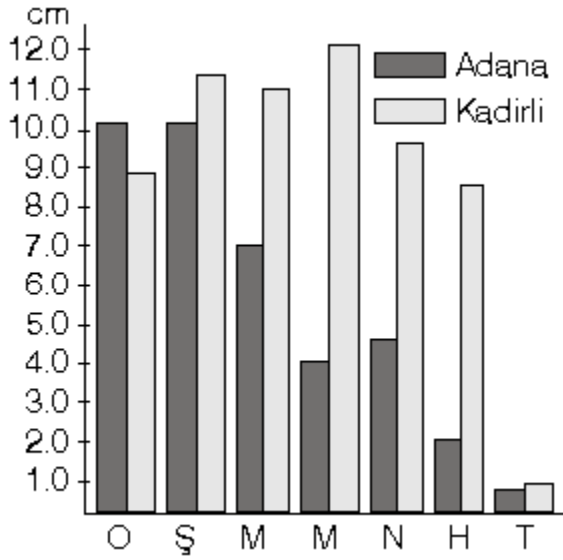
E) Kuzeybatıdan

(1986 - ÖSS)

çözüm

Boğaz kenarında bulunan Çanakkale’de rüzgâr en çok kuzeydoğudan eser. Çünkü boğazın yönü genelde bu istikamettedir. Ülkemizin kuzeyi yılın büyük bölümünde yüksek basınç, güneyi alçak basınç alanıdır. Rüzgâr yüksek basınçtan alçak basınç alanına doğru eser.

24. Aşağıdaki grafik, Adana ve Toroslar’ın güney eteklerinde bulunan Kadirli ilçesinin, ocak - temmuz arasındaki aylık ortalama yağış miktarını göstermektedir.

Bu aylarda yöre, daha çok güney ve güneybatı yönlü rüzgârların etkisinde kaldığına göre, Kadirli'nin daha çok yağış alması bu ilçenin hangi özelliğiyle açıklanabilir?

- A) Sıcaklığın fazla olmasıyla
 - B) Soğuk rüzgârlara kapalı olmasıyla
 - C) Kuzeyinde yüksek dağlar bulunmasıyla
 - D) Ceyhan nehri boyunda bulunmasıyla
 - E) Orman alanı içinde bulunmasıyla
- (1986 - ÖSS)

çözümü

Kadirli'nin kuzeyinde bulunan Toros dağları, güney ve güneybatı yönünden gelen sıcak ve nemli havayı tutarak yağışlara yol açar.

25. Yazları ılık, kışları soğuk ve her mevsimi yağışlı geçen bir bölgenin doğal bitki örtüsü aşağıdakilerden hangisine uyar?

- A) Savan
- B) Orman
- C) Bozkır
- D) Tundra
- E) Maki

(1986 - ÖSS)

çözümü

Soruda belirtilen bölgede tabii olarak yetişebilecek bitki örtüsü ormandır. Çünkü ormanlar yazları ılık ve her mevsimi yağışlı geçen bölgelerde yetişme ortamını bulur.

26. Ilıman kuşakta yaşayan insanların mevsimlere göre giysi değiştirme ihtiyacı, sıcak ve soğuk kuşakta yaşayan insanlara göre daha çoktur.

Ilıman kuşakta gözlenen bu durum, aşağıdakilerden hangisine kanıt olabilir?

- A) Yıllık sıcaklık farklarının fazlalığına
- B) Kışın çok kar yağdığına
- C) Yazın zaman zaman aşırı sıcaklar görüldüğüne
- D) Hava olaylarının sık sık mevsim normallerinin dışına çıktığına
- E) Yazın tropikal hava akımlarının etkili olduğuna

(1987 - ÖSS)

çözüm

Ilıman kuşakta yaşayan insanların giysi değiştirme ihtiyacının sıcak ve soğuk kuşakta yaşayan insanlara göre daha fazla olmasının temel nedeni sıcaklıkla ilgilidir. Güneş ışınları bazen dike yakın açılarla gelir. Sıcaklık artar. İnsanlar ince giyisiler giyer. Bazen ışınlar yataya yakın açılarla gelir. Isınma azalır. İnsanlar kalın giyisiler giyer. Oysa sıcak kuşakta yıl boyu aynı şartlar varlığını sürdürür. Bu nedenle insanlar yıl boyu ince giyisiler giyerler. Orta kuşakta yaşayan insanların kış mevsimi olarak adlandırdığı soğuk iklim şartlarını tanımaz. Buna karşılık soğuk kuşakta yaşayanlarda sıcaklığı bilmezler. Bu nedenle yıl boyu kalın giysiler giyerler. Ilıman kuşakta yaşayanların giysi değiştirme ihtiyacının temel nedeni yıllık sıcaklık farklarının fazlalığındandır.

27. Bulunduğu enlemden ekvatora doğru 500 km giden biri ulaştığı yerde sıcaklık ortalamalarının, geldiği yerdekenden daha düşük olduğunu görmüştür.

Bu kişinin ulaştığı yer, aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Sürekli yağış alanı
- B) Deniz kıyısı
- C) Sürekli rüzgâr kuşağı
- D) Bir dağ başı
- E) Geniş bir akarsu havzası

(1987 - ÖSS)

çözüm

Bulunduğu enlemden ekvatora doğru 500 km giden biri ulaştığı yerde sıcaklığın, geldiği yerdekenden daha düşük olduğunu görüyorsa, yüksek bir yere ulaşmıştır. Zira ekvatora yaklaştıkça (enleme bağlı olarak) sıcaklığın artması gerekir. Bu genellemeyi ise yükseklik bozabilir.

28. Hava kütlesinin sıcaklığı yükseldikçe, taşıyabileceği nem miktarı artar.
Buna göre, Balkanlar'dan gelerek Türkiye üzerinden Basra körfezine ulaşan nemli bir hava kütlesinin nerede yağış bırakması beklenir, neden?

- A) Edirne ve Kırklareli yöresinde. Çünkü, iki tarafında deniz olduğundan nem fazladır.
 - B) Bolu ve Kastamonu yöresinde. Çünkü, yükselti arttığından sıcaklık düşer.
 - C) İç Anadolu Bölgesi'nde. Çünkü, etrafı dağlarla çevrilidir.
 - D) Marmara denizi üzerinde. Çünkü, buharlaşma fazladır.
 - E) Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde. Çünkü, sıcaklığı yüksektir.
- (1987 - ÖSS)

çözümü

Sorunun öncül kısmında verilen bilgiler de göz önünde bulundurularak; Balkanlar'dan gelen sıcak ve nemli hava kütlesinin ilk yağış bırakacağı yer Bolu ve Kastamonu çevresidir. Çünkü, hava kütlesi bu yüksek dağları aşarken yükselir, soğur ve içindeki nemi yağış olarak bırakır.

29. **Birbirine komşu iki yerin gün içinde farklı derecede ısınması halinde, bu çevrede öncelikle aşağıdakilerden hangisinin görülmesi beklenir?**

- A) Sis
- B) Yağmur
- C) Kar
- D) Rüzgâr
- E) Dolu

(1987 - ÖSS)

çözümü

Birbirine komşu iki yerin gün içinde farklı oranda ısınması sonucu, öncelikle ısınma farkı buna bağlı olarak da basınç farkı oluşur. Basınç farkının görüldüğü yerde rüzgâr görülür.

30. Akdeniz Bölgesi'nde yetişen otsu bitkilerden birçoğunun yüzeyi kadife gibi tüylerle kaplıdır. Bu durum, bitkinin bölge koşullarına uyma çabasının bir sonucudur.

Bitkinin böyle bir özelliğe sahip olmasının nedeni aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Erozyonun şiddetli olması
- B) Yağışın genellikle yağmur olarak düşmesi

- C) Yazın buharlaşmanın şiddetli olması
 - D) Günlük sıcaklık farkının yüksek olması
 - E) Topraktaki kil oranının fazla olması
- (1987 - ÖSS)

çözüm

Akdeniz Bölgesi'nde yaz sıcaklıkları fazla olduğu için, bitkiler fazla buharlaşma ile su kaybını önlemek amacıyla, otsu bitkilerin birçoğunun yüzeyi kadife gibi tüylerle kaplıdır.

31. Aşağıdakilerden hangisi yeryüzünde sıcaklığın enleme göre değiştiğine bir örnektir?

- A) Çöllerin dönenceler çevresinde yer alması
 - B) Sibirya'nın Dünya'nın en soğuk yerlerinden biri olması
 - C) Bitkilerin geniş yapraklılar ve iğne yapraklılar şeklinde kuşaklara ayrılması
 - D) Okyanusların batı kıyılarının genellikle doğu kıyılarından sıcak olması
 - E) Kalıcı karların yüksek dağlar üzerinde yer alması
- (1988 - ÖSS)

çözüm

Dünya üzerinde sıcaklığın farklı dağılmasında en önemli etken enlemdir. Bundan başka nem miktarı karadeniz dağılışı, yükseklik, okyanus akıntıları gibi etkenler de sıcaklığı etkiler.

A seçeneğindeki olayın nedeni dinamik alçalıcı hava hareketidir.

B seçeneği en çelişkili cevaptır. Sibirya'nın Kuzey kutbuna yakın ve Dünya'nın en soğuk yeri olması hemen enlem faktörüne bağlanabilir. Ancak Sibirya'dan daha kuzeyde olan yerlerde bu kadar aşırı soğuğun olmaması enlem faktörüne ters düşmektedir. Dolayısıyla Sibirya'nın soğuk olmasının asıl sebebi büyük bir kara içerisinde (Asya) olmasıdır. Yani karasallık faktörüne bağlıdır.

D seçeneğindeki olayın nedeni sıcak su akıntılarıdır.

E seçeneğindeki olayın nedeni yüksekliktir.

C seçeneğindeki olay ise, enlem faktörüne bağlı olarak sıcaklık azaldığından dolayı bitkiler ekvator çevresinde geniş yapraklı iken, kutuplara gittikçe bitkiler iğne yapraklı ormanlara dönüşür.

32. Bir yerde yağışın başlaması, aşağıdakilerden hangisinin işaretidir?

- A) Rüzgârın şiddetleneneceğinin
- B) Sıcaklığın günlük ortalamanın üstüne çıktığının

- C) Hava basıncında ani yükselme olduğunun
D) Havadaki nemin doyma noktasına eriştiğinin
E) Bulut seviyesinin alçalacağıının
(1988 - ÖSS)

çözüm

Bir yerde yağışın başlaması için hava sıcaklığının azalması ve havanın neme doymuş olması gerekir. Buna göre D seçeneğindeki havadaki nemin doyma noktasına ulaşması, yağışın başlamasına neden olduğundan doğru seçenek kabul edilir.

33. Üç ilin sıcaklık ortalamaları ile yükselteleri şöyledir:

	Sıcaklık °C	Yükselti
Ankara	11,7	900
Konya	11,5	1025
Kastamonu	9,8	800

Bu illerin deniz seviyesine indirgenmiş sıcaklıklarına göre yüksekten düşüğe doğru sıralanışı nasıldır?

- A) Ankara - Konya - Kastamonu
B) Konya - Kastamonu - Ankara
C) Kastamonu - Konya - Ankara
D) Ankara - Kastamonu - Konya
E) Konya - Ankara - Kastamonu
(1988 - ÖSS)

çözüm

Sıcaklık,yükseğe doğru çıktıkça her 100 metrede 0,5 °C azalırken, aşağıya doğru indikçe yine her 100 metrede 0,5 °C artar. Bir yerin deniz seviyesine indirgenmiş sıcaklığı, bulunduğu yüksekliğin 100'e bölünüp, gerçek sıcaklık ile toplanmasıyla bulunur. Yani;

$$\text{Deniz seviyesine indirgenmiş sıcaklık} = \frac{\text{Yükseklik} \times 0,5}{100} + \text{Gerçek Sıcaklık}$$

Bu formüle göre

$$\text{Ankara} = \frac{900 \times 0,5}{100} + 11,7 = 16,2 \text{ °C}$$

$$\text{Konya} = \frac{1025 \times 0,5}{100} + 11,5 = 16,7 \text{ °C}$$

$$\text{Kastamonu} = \frac{800 \times 0,5}{100} + 9,8 = 13,8 \text{ °C}$$

Bu merkezlerin deniz seviyesine indirgenmiş sıcaklıklarının yüksekten düşüğe doğru sıralaması Konya, Ankara ve Kastamonu'dur.

34. Sıcaklık dağılışı üzerinde yükseltinin belli bir etkisi vardır.

Bu etki kaldırıldığında, Türkiye'nin yıllık sıcaklık ortalamalarının nasıl olması beklenir?

- A) Kıyılarda yüksek, iç kesimlerde düşük
 - B) Kuzey ve güneyde düşük, iç kesimlerde yüksek
 - C) Güneyde yüksek, kuzeyde düşük
 - D) Doğuda yüksek, batıda düşük
 - E) Her yerde eşit
- (1989 - ÖSS)

çözüm

Yükseltinin sıcaklık dağılışı üzerindeki etkisi yok kabul edildiğinde, enlem - sıcaklık ilişkisi esas alınır. Buna göre, Türkiye'de enlem - sıcaklık ilişkisi esas alındığında sıcaklığın kuzeyde düşük, güneyde yüksek olduğu görülür.

35. Aşağıdaki haritada, Akdeniz ikliminin etkili olduğu bölgeler noktalarla gösterilmiştir.

Akdeniz'e komşu oldukları halde, bazı bölgelerin Akdeniz iklimi dışında kalmasının temel nedeni bu bölgelerin hangi özelliğidir?

- A) Dönencelere yakın olması
 - B) Mutlak nemin az olması
 - C) Akarsu ağının seyrek olması
 - D) Bitki örtüsünün cılız olması
 - E) Yer şeklinin engebesiz olması
- (1989 - ÖSS)

çözüm

Akdeniz'in kıyı kesiminde görülen Akdeniz ikliminin Mısır, Libya gibi Akdeniz kıyısındaki bazı ülkelerde görülememesinin nedeni yerçekillerinin

engebesiz olmasındandır. Çünkü, çölden gelen dinamik alçalıcı hava kütlesi Akdeniz'e doğru hareket eder. Deniz etkisini önler. B, C ve D seçenekleri iklimin nedeni değil sonucudur.

36. Kış erken gelir, çok soğuk olur. Kar ortalama 80 gün toprak üstünde kalır. Yaz da erken gelir, çok sıcak olur, karlar hızla erir.

Yukarıda hangi iklim tipinden söz edilmektedir?

A) Tropikal

B) Akdeniz

C) Okyanus

D) Orta kuşak karasal

E) Muson

(1989 - ÖSS)

çözümü

Bu soruda sadece "Kışın uzun sürmesi ve karın ortalama 80 gün toprak üstünde kalması" cümlesi dikkat edilirse bu özelliğin Tropikal, Akdeniz, Okyanus ve Muson iklimlerinde görülmeyeceği çok açık anlaşılır. Çünkü bu iklimler genelde sıcak ve ılıman iklimlerdir. Bu özellikler seçeneklerden sadece Orta kuşak karasal ikliminde görülür.

37. Aşağıdakilerden hangisi bir bölgede etkili olan sıcaklık ve yağış rejimi hakkında en çok bilgi verir?

A) Doğal bitki örtüsü

B) Akarsu ağı

C) Yükselti

D) Denize yakınlık

E) Hakim rüzgâr yönü

(1989 - ÖSS)

çözümü

Bir bölgede etkili olan sıcaklık ve yağış rejimi hakkında en çok bilgiyi o bölgedeki doğal bitki örtüsü verir. Çünkü iklim şartlarından en çok etkilenen ve iklim özelliklerini en iyi yansıtan, doğal bitki örtüsüdür. Örneğin bir yerde geniş yapraklı orman varsa Ekvatorial iklimi, maki varsa Akdeniz iklimini, iğne yapraklı orman varsa karasal iklimi gösterir.

38. Bir dağ yamacında yükseldikçe orman örtüsü daha gürleşir, belli bir yükseklikten sonra ise cılızlaşır, doğal olarak ortadan kalkar.

Bu durum aşağıdakilerden hangisini gösteren bir kanıttır?

A) Buharlaşmanın, yükseldikçe arttığını.

B) Su kaynaklarının, yükseklik arttıkça bollaşacağını

- C) Sıcaklığın, yükseltiye bağılı olarak değiştiğini
D) Toprak tabakasının, yükseklerde incelendiğini.
E) Rüzgârın, yükseklerde daha etkili olduğunu
(1990 - ÖSS)

çözümü

Bir bölgede ormanın oluşması yağış ve sıcaklığa bağlıdır. Yamaçtan belli bir yüksekliğe çıkınca yağışın artışı ile orman örtüsü gürleşmeye başlar; daha sonra yükseldikçe sıcaklığın azalmasına bağılı olarak orman örtüsü seyrekleşmeye, daha da yükseklerde ise sıcaklık iyice azaldığından orman artık yetişemez. Diğer seçeneklerdeki buharlaşma ve su kaynakları yükseklerle çıktıkça artmaz. Toprak tabakasının incelmesi de sıcaklık kadar etkili değildir.

39. Aşağıdakilerden hangisi bakı etkisinin bir sonucu olarak Güneş'e dönük yamaçlarda görülen bir durum değildir?

- A) Havanın daha sıcak olması
B) Orman sınırının daha yüksek olması
C) Güneşlenme süresinin daha uzun olması
D) Aynı tür bitkilerde olgunlaşma süresinin daha kısa olması
E) Akarsu rejimlerinin daha düzenli olması
(1990 - ÖSS)

çözümü

Bakı, bir yerin Güneş'e göre konumunu ifade eder. Buna bağılı olarak Güneş'e dönük yamaçlarda hava daha sıcak, ormanın yetişme sınırı daha yüksek, güneşlenme süresi daha uzun, aynı tür bitkinin olgunlaşma süresi de daha kısa olur. Akarsu rejimi ise bakıdan daha çok yağış rejimiyle ilgili bir durumdur.

40. Kış mevsiminde havanın bulutlu olduğu günler, bulutsuz olduğu günlere oranla daha ılık geçer.

Bu durumun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yerin ısı kaybının azalması
B) Güneşten daha çok enerji gelmesi
C) Ilık rüzgârların hakim olması
D) Mutlak nemin az olması
E) Alçalıcı hava hareketleri olması
(1990 - ÖSS)

çözümü

Havanın bulutlu olduğu gün atmosferde nem birikimi vardır. Yerden yansıyan ışınlar nemli hava tarafından tutulur. Böylece yerin ısı kaybı azalır, havada ılık bir sıcaklık görülür.

41. Aşağıdaki haritada, meridyenlerin en sıcak noktalarını birleştiren termik ekvator ile yer ekvatoru görölmektedir.

Termik ekvatorun, yer ekvatorundan sapmalar göstermesi;

- I. Okyanus akıntıları
- II. Sürekli rüzgârlar
- III. Bitki örtüsü
- IV. Karasallık

etmenlerinden hangileri ile açıklanabilir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) I ve IV
- D) II ve III
- E) III ve IV

(1991 - ÖSS)

çözüm

Meridyenlerin en sıcak noktalarını birleştiren termik ekvator şekilde de görüldüğü gibi kara ve denizler üzerinde farklı uzanım göstermektedir. Termik ekvatorun salınımlar yaparak uzanmasında karasallık ve denizelliğin yanı sıra, deniz akıntılarının da rolü bulunmaktadır.

42. Ege Bölgesi'nin kıyı iklimine uyum sağlamış olan bir bitki, aşağıdaki yörelerin hangisinde doğal olarak yetişebilir?

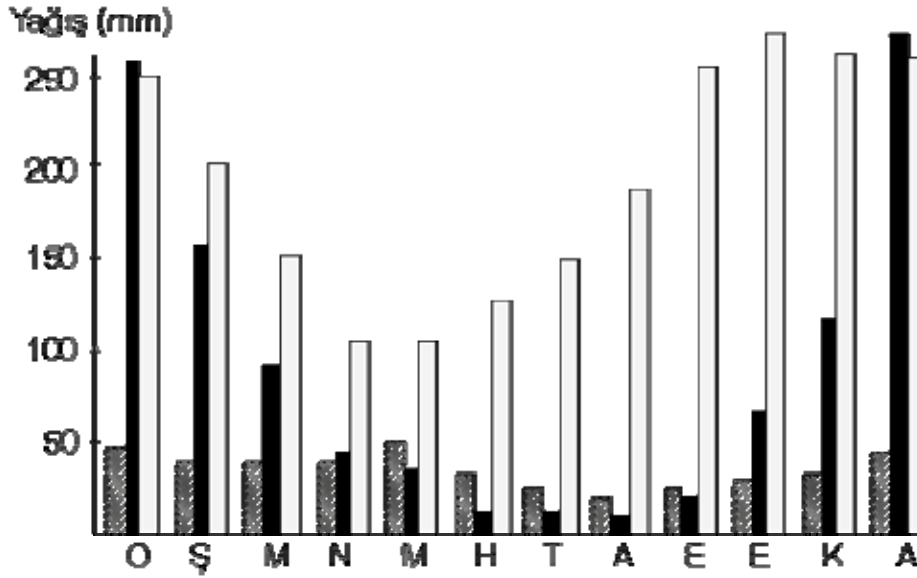
- A) İspanya - Portekiz kıyıları
- B) Belçika - Hollanda kıyıları
- C) Danimarka - İskoçya kıyıları
- D) İrlanda - İskoçya kıyıları
- E) Finlandiya - İsveç kıyıları

(1991 - ÖSS)

çözüm

Ege Bölgesi'nin kıyı kesiminde uyum sağlamış olan incir, zeytin, narenciye, v.b. bitkileri İspanya - Portekiz gibi ülkelerin kıyı kesiminde de görebiliriz. Çünkü bu ülkelerde de Akdeniz iklimi görülür.

43. Aşağıdaki grafikte, Akdeniz, İç Anadolu ve Karadeniz bölgelerindeki aylık ortalama yağış miktarları gösterilmiştir.

Bu grafikte , ve sırasıyla hangi bölgelerdeki yağış

miktarını göstermektedir?

A) İç Anadolu	Akdeniz	Karadeniz
B) Akdeniz	İç Anadolu	Karadeniz
C) Karadeniz	Akdeniz	İç Anadolu
D) İç Anadolu	Karadeniz	Akdeniz
E) Karadeniz	İç Anadolu	Akdeniz

(1991 - ÖSS)

çözüm

Akdeniz Bölgesi'ne en fazla yağış kışın, en az yağış yazın düşer. İç Anadolu Bölgesi'nde en yağışlı mevsim ilkbahardır. En az yağış yazın düşer. Karadeniz Bölgesi ise en fazla yağışı sonbaharda, en az yağışı ilkbaharda alır.

44. Kentler Yıllık ortalama sıcaklık (°C)

Iğdır.....11,5

Erzurum..... 6,0

Ankara.....11,6

Yukarıdaki tabloda, üç kentin yıllık ortalama sıcaklıkları verilmiştir.

Aynı enlem üzerinde yer almalarına karşın Erzurum'un yıllık ortalama sıcaklığının Iğdır ve Ankara'dan düşük olmasının başlıca nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Denize olan uzaklığının daha fazla olması

B) Yükseltisinin daha fazla olması

C) Daha fazla miktarda yağış alması

D) Kuzey rüzgârlarına açık olması

E) Bir ovada yer alması

(1991 - ÖSS)

çözümü

Iğdır, Erzurum ve Ankara yaklaşık 40° enlemi üzerinde yer almaktadır. Bu nedenle güneş ışınlarının geliş açısı hemen hemen aynıdır. Buna rağmen sıcaklıkları farklıdır. Zira yükseklikleri farklıdır. Iğdır ve Ankara 900 metre, Erzurum ise 2000 metre yükseklikte yer almaktadır. Bu nedenle Erzurum'da sıcaklık Iğdır ve Ankara'dan daha düşüktür.

45.

Haritada gösterilen Tuna, Obi ve Volga nehirlerinin aşağı kesimlerindeki donma süreleri birbirinden farklıdır.

Bu nehirler, donma süresi en uzun olandan en kısa olana doğru nasıl sıralanır?

A) Tuna, Obi, Volga

B) Volga, Tuna, Obi

C) Obi, Tuna, Volga

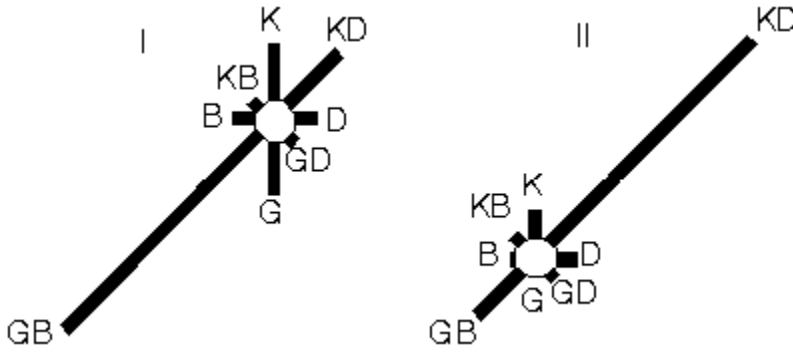
D) Obi , Volga, Tuna

E) Volga, Obi, Tuna

(1992 - ÖSS)

çözüm

Soruda verilen harita üzerindeki nehirler incelendiğinde Tuna'nın güneyde, Obi'nin de kuzeyde yer aldığı görülür. Enlem - sıcaklık ilişkisine göre donma süresi güneyde az, kuzeyde fazla olur.

Yukarıda, iki farklı merkezin yıllık ortalama rüzgâr frekans gülü verilmiştir.

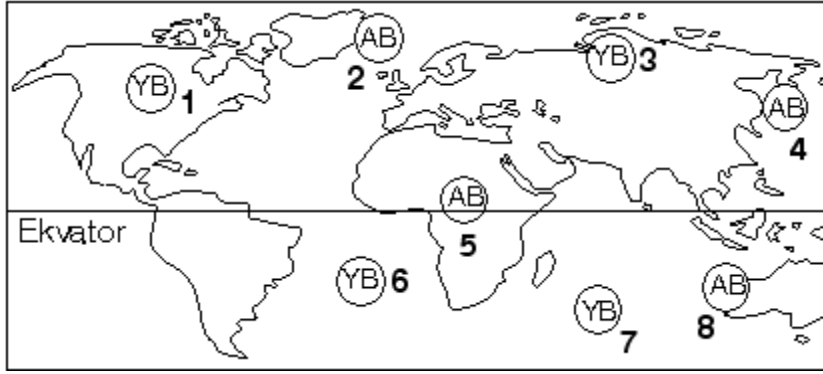
Yalnızca rüzgâr frekans gülleri göz önüne alındığında, bu iki merkezin aşağıdakilerden hangisi bakımından benzer olduğu söylenebilir?

- A) Denizden uzaklıkları
- B) Bulundukları enlem
- C) Çevrelerindeki yer şekillerinin uzanış yönü
- D) Yıllık ortalama sıcaklıkları
- E) Bulundukları yarım küre

(1992 - ÖSS)

çözüm

Soruda verilen rüzgâr güllerinden I.'sinde hakim rüzgâr yönü güneybatı, II.'sinde ise kuzeydoğudur. Bu yönler Boğazlar ve Marmara çevresinin hakim rüzgâr yönleridir. Buna göre çevrelerindeki yerşekillerinin uzanışı bakımından benzer oldukları söylenebilir.

Hava genellikle alçak basınç (AB) alanlarında bulutlu, yüksek basınç (YB) alanlarında ise açık olmaktadır.

Buna göre, ocak ayında haritada numaralanmış basınç merkezlerinden hangilerinin etkisinde kalan yerlerde havanın ayaz olması beklenir?

A) 1 ve 3

B) 1 ve 6

C) 4 ve 5

D) 3 ve 7

E) 2 ve 9

(1992 - ÖSS)

çözüm

Kışın havanın güneşli olduğu günlerde soğuk olmasına ayaz denir. Bu olay ışınların atmosferde tutulamamasının sonucudur. Yüksek basınç ortamında görülen bu durum haritada belirtilen yerlerden 1 ve 3 nolu bölgede gözlenebilir.

48. Bir yerde güneş enerjisinden yararlanma olanağı güneşli gün sayısı ve güneşlenme süresine bağlı olarak değişir.

Bu bilgiler göz önüne alındığında, aşağıdaki yerlerden hangisinde güneş enerjisinden yararlanma olanağı en azdır?

A) Doğu Karadeniz kıyıları

B) Çukurova

C) Ege Bölgesi kıyıları

D) Konya ovası

E) Harran ovası

(1992 - ÖSS)

çözüm

Ülkemizde bulutluluk oranı en fazla Doğu Karadeniz kıyılarındadır. Yılın çoğu gününde hava kapalı olduğundan Güneş'ten fazla yararlanamaz. Oysa Çukurova, Harran Ovası ve Ege kıyılarında yılın çoğu gününde hava

açık olduğundan Güneş enerjisinden Doğu Karadeniz kıyılarına göre daha fazla yararlanırlar.

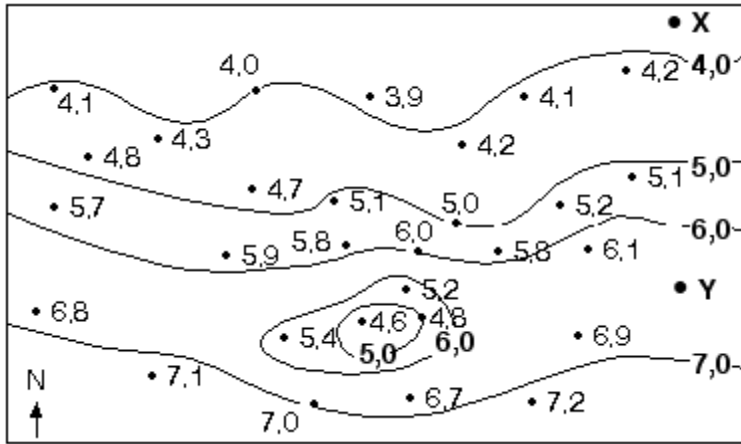
49. Bir dağın kuzey yamacının yıl boyunca güney yamacından daha fazla ısınması, bu dağla ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisini doğrular?

- A) Bitki örtüsü gürdür
 - B) Yükseltisi fazladır
 - C) Güney Yarım Küre’dedir
 - D) Volkaniktir
 - E) En yağışlı mevsimi kıştır
- (1993 - ÖSS)

çözüm

Baki faktörüne bağlı olarak Kuzey Yarım Küre’de dağların güney yamaçları, Güney Yarım Küre’de de kuzey yamaçları daha fazla ısınır.

50.

Yukarıda bir bölgenin izoterm haritası verilmiştir.

Bu haritadaki bilgilere dayanarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Düşük sıcaklık adacı, kapalı izoterm eğrisiyle gösterilir.
- B) İzoterm eğrileri birer derece aralıkla geçmektedir.
- C) X noktasından Y noktasına gidildikçe sıcaklık artmaktadır.
- D) Bir eğri üzerindeki her noktada sıcaklık değeri aynıdır.
- E) Sıcaklık değerleri deniz düzeyine indirgenmiştir.

(1993 - ÖSS)

çözüm

Sorudaki izoterm haritasına baktığımızda bir düşük sıcaklık adacığı görülmektedir. Bu sıcaklık adacığı o noktanın yükseklik farkından kaynaklanmaktadır. Bundan bu haritadaki sıcaklık değerlerinin deniz seviyesine indirgenmiş değil, gerçek sıcaklık değerleri olduğu anlaşılır.

51.

	Sıcaklık (°C)	Enlem (Kuzey)	Yükselti (m)	Yağış (mm)	Rüzgâr yönü
Q	25	30°53 '	153	300	Kuzeybatı
X	19	36°40 '	150	200	Kuzey
Y	15	41°21 '	154	200	Kuzey
Z	7	50°11 '	150	250	Kuzeybatı

Yukarıda tabloda Q, X, Y ve Z merkezlerinin yıllık ortalama sıcaklıkları, enlem dereceleri, yükseltileri, yıllık ortalama yağış miktarları ve hakim rüzgâr yönleri belirtilmiştir.

Tablodaki bilgilere göre, bu merkezlerin yıllık ortalama sıcaklıkları ile;

- I. Enlem
- II. Yükselti
- III. Yağış miktarı
- IV. Rüzgâr yönü

etkenlerinden hangileri arasında güçlü bir ilişki vardır?

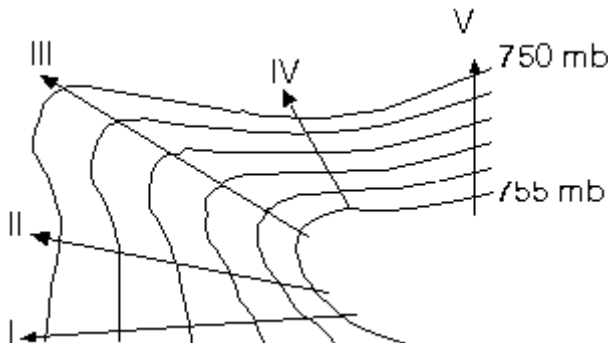
- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve IV
- D) II ve III
- E) II ve IV

(1993 - ÖSS)

çözüm

Soruda verilen Q,X,Y ve Z kentlerinin ortalama yükseltileri, rüzgar yönleri ve yağış miktarları benzerdir. Enlemleri ise farklıdır. Bu merkezlerin sıcaklık farkının temel nedeni, buna göre enlem farkıdır.

52.

Yukarıdaki eş basınç haritası verilen yörede numaralanmış oklar yönünde rüzgârlar esmektedir.

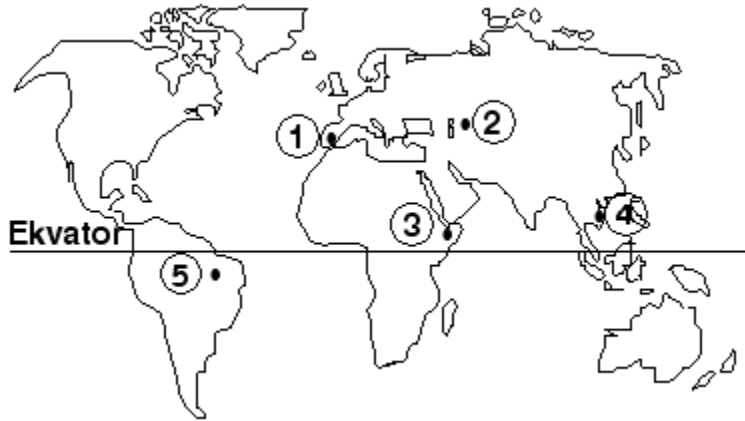
Buna göre, hangi ok yönünde esen rüzgârın şiddeti en fazladır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V
(1993 - ÖSS)

çözüm

Rüzgârın hızı, basınç merkezleri arasındaki basınç farkının büyüklüğüne, süresine, uzaklığına göre değişir. Uzaklık arttıkça sürtünme gücü artar. Hız azalır. Uzaklık azaldıkça hız fazla olur. Buna göre IV numaralı yerde izobar eğriler sıklaştığı için rüzgârın şiddeti artmıştır. III numaralı yerde ise rüzgâr şiddeti azalmıştır.

53.

Yukarıdaki haritada numaralanmış yerlerden hangilerinin iklimleri arasındaki farkın temel nedeni karasallıktır?

- A) 1 ve 2 B) 2 ve 3 C) 1 ve 4
D) 2 ve 5 E) 3 ve 5

(1993 - ÖSS)

çözüm

Dünya haritasında belirtilen yerlerden 1 ve 2 nolu bölgelerin iklimlerinin farklı olmasının nedeni denizellik ve karasallıktır. Çünkü aynı enlemler arasında yer almaktadırlar.

54. Bitkiler, çevre koşullarına elverişli olduğu alanlarda doğal olarak yetişip yaşamlarını sürdürebilirler.

Kuzey Avrupa’da 0 - 250 m, Türkiye’de 500 - 1000 m ve Orta Afrika’da 1750 - 2000 m yükseklikte doğal yetişme ortamı bulan

bir bitkinin bu dağılışıda rol oynayan ana etken aşağıdakilerden hangisidir?

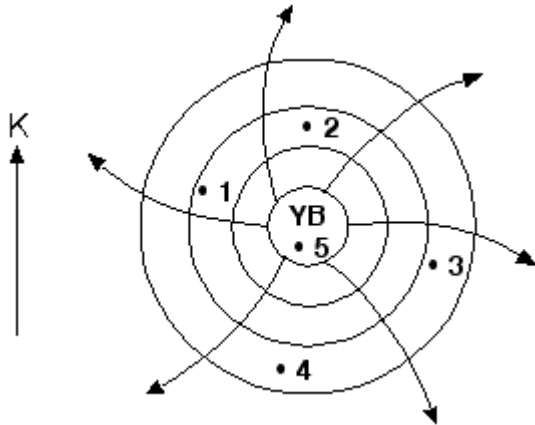
- A) Eğim B) Yağış rejimi C) Toprak türü
D) Bakı E) Sıcaklık

(1993 - ÖSS)

çözümü

Orta Afrika'dan, Türkiye'ye ve Kuzey Avrupa'ya gidildikçe kutba yaklaşıldığından sıcaklık da enlem faktörüne bağlı olarak azalmaktadır. Bu yüzden aynı tür bitkiler Orta Afrika'da daha yükseklerde yetişebilirken Kuzey Avrupa'da hava daha serin olduğundan daha alçak yerlerde yetişebilir.

55.

Yer şekillerinin etkisiz olduğu kabul edilirse, Kuzey Yarım Küre'de şekildeki yüksek basınç sisteminden doğan rüzgârların numaralanmış yerlerin hangisinde hava sıcaklığını en çok düşürmesi beklenir?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

(1994 - ÖSS)

çözümü

Kuzey Yarım Küre'de kuzeye gittikçe sıcaklık azalırken, güneye gittikçe artmaktadır. Dolayısıyla kuzeyden güneye esen rüzgârlar soğutucu etki yaparken tersi yönde esenler ısıtıcı yönde etki yaparlar. Sorudaki şekle baktığımızda sadece 4 numaralı bölgeye gelen rüzgârın kuzeyden gelebileceği görülmektedir. Diğerlerine ise doğudan, batıdan ve güneydendir. Bu yüzden yüksek basınç merkezinden 4 numaralı bölgeye esen rüzgâr sıcaklığı daha çok düşürür.

56.

Yukarıdaki haritada numaralanmış yerlerin hangisinde, bağıl nemin en az olması beklenir?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

(1994 - ÖSS)

çözüm

Bağıl nem havanın neme doyma oranını gösterir. Yağışlı bölgelerde ve soğuk nemli yerlerde bağıl nem yüksekken sıcak, kurak, çöl gibi alanlarda düşüktür. Dolayısıyla 3 numaralı yer Kuzey Afrika'daki Büyük Sahra Çölü'nü gösterdiğinden bağıl nem en az burada bulunur.

57. Sıcaklık arttıkça havanın taşıyabileceği su buharı miktarı da artar.

Aşağıdakilerden hangisi bu durumun sonuçlarından biridir?

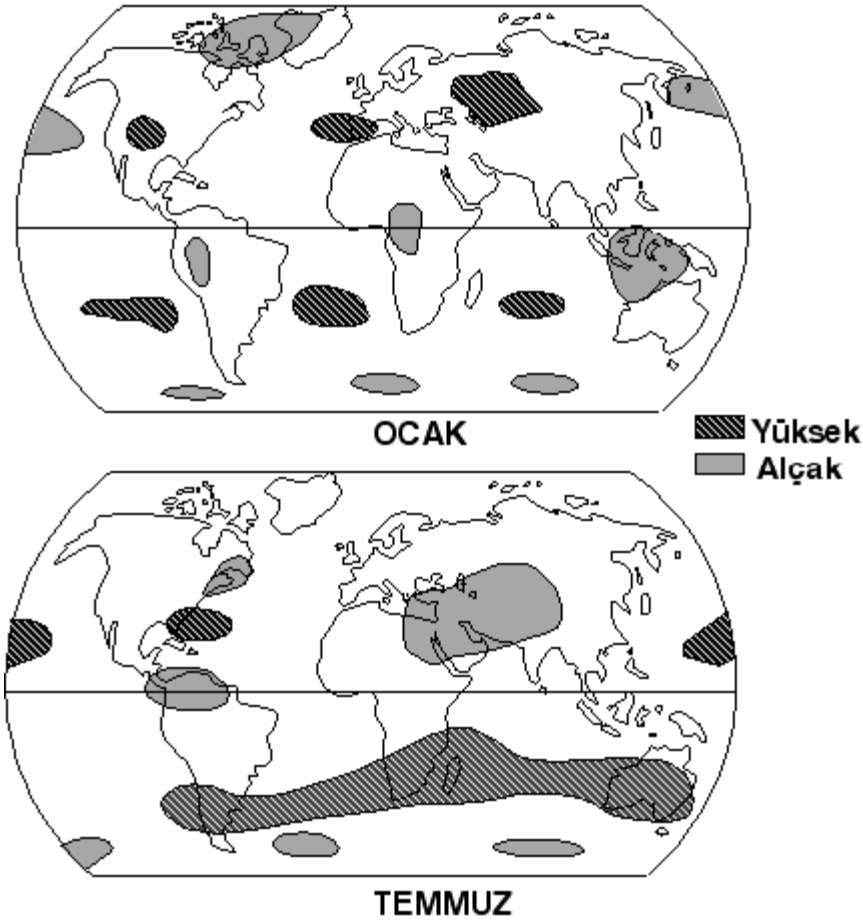
- A) Orta kuşakta karaların batı kıyılarının çok yağış alması
B) Havanın bulutsuz olduğu kış günlerinde günlük sıcaklık farkının fazla olması
C) Yeryüzünden ısı kaybının fazla olduğu kış gecelerinde don olayının görülmesi
D) Havanın nemli olduğu yerlerde bitki örtüsünün gür olması
E) Gündüz sis yoğunluğunun geceden daha az olması

(1994 - ÖSS)

çözüm

Gündüzler gecelere oranla daha sıcaktır. Sıcak havanın nem taşıma kapasitesi yüksek olduğundan, gündüzleri sis yoğunluğu, geceden daha az olur.

58.

Yukarıdaki eş basınç haritalarında görüldüğü gibi, Ocak ve Temmuz dönemlerinde basınç merkezleri yer değiştirmektedir.

Bu değişikliklerin Kuzey Yarım Küre’de Güney Yarım Küre’ye göre daha belirgin olmasında başlıca etken aşağıdakilerden hangisidir?

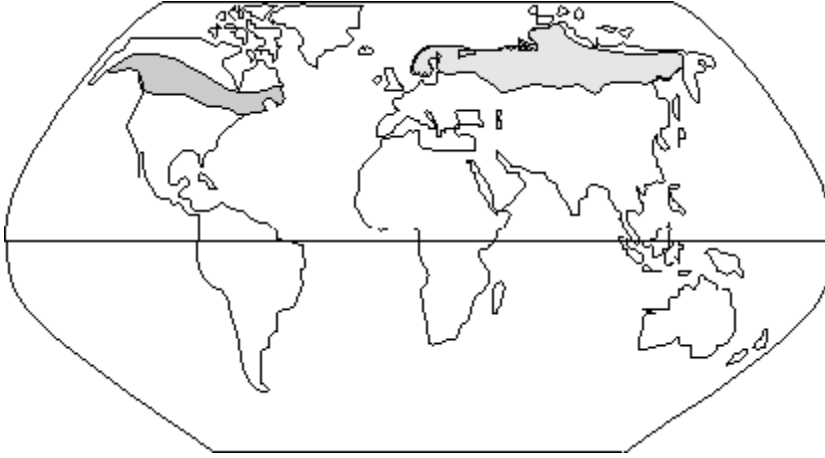
- A) Kara ve denizlerin dağılışı
 - B) Yer’in şekli
 - C) Okyanus akıntıları
 - D) Sürekli rüzgârlar
 - E) Yer’in eksenini çevresindeki hareketi
- (1994 - ÖSS)

çözüm

Kuzey Yarım Küre’de karalar Güney Yarım Küre’de ise denizler daha geniş alan kaplarlar. Bunun sonucu olarak Kuzey Yarım Küre’de yaz-kış sıcaklık farkı, Güney Yarım Küre’den fazladır. Çünkü karalar denizlere göre çabuk ısınır, çabuk soğur ve aşırı ısınır, aşırı soğur. Bu yüzden de Kuzey Yarım Küre’deki basınç merkezleri daha belirgindir.

Aşağıdaki haritada, bir doğal bitki örtüsünün coğrafî dağılışı gösterilmiştir.

59. Aşağıdaki haritada, bir doğal bitki örtüsünün coğrafî dağılışı gösterilmiştir.

Bu dağılışa dayanarak, bu bitki ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine varılabilir?

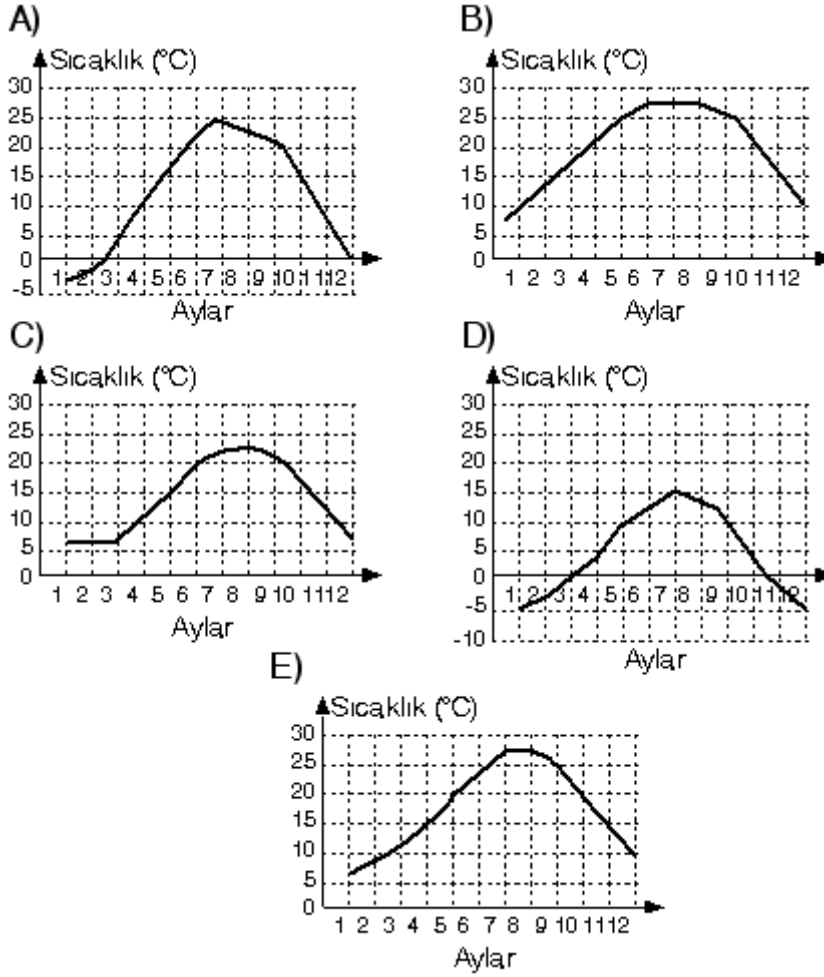
- A) Ilıman iklimlerde yetişir.
 - B) Her mevsim bol yağışa gereksinimi vardır.
 - C) Kış soğuklarından etkilenmez.
 - D) Soğuk rüzgârlardan olumsuz yönde etkilenir.
 - E) Her mevsim bol ışığa gereksinimi vardır.
- (1994 - ÖSS)

çözüm

Soruda verilen harita incelendiğinde taralı yerlerin kutuplara yakın sahalar olduğu görülür. Buralardaki bitkiler kış soğuklarından etkilenmezler.

60. Karasal iklimin özelliklerinden biri, yaz mevsimi ile kış mevsimi arasındaki sıcaklık farkının fazla olmasıdır.

Buna göre, aşağıdaki aylık ortalama sıcaklık grafiklerinden hangisi karasal iklime ait olabilir?

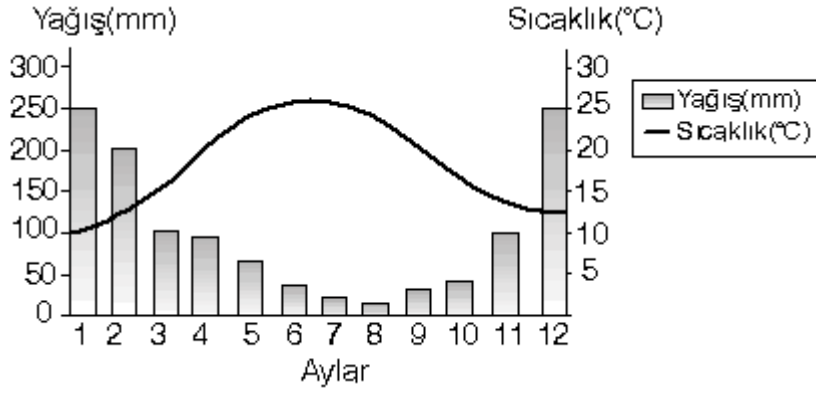

(1995 - ÖSS)

çözümü

Karasal iklimde maksimum sıcaklıklarla, minimum sıcaklıklar arasındaki fark fazladır. Ayrıca sıcaklık ortalamaları 0°C 'nin altına düşer. D seçeneğinde sıcaklık değerleri 0°C 'nin altına düşmüş olmasına rağmen sıcaklık değerleri arasındaki fark A seçeneğinden azdır. A seçeneğinde sıcaklık değerleri hem 0°C altına düşmüş hem de sıcaklık değerleri arasındaki fark fazladır.

61. Aşağıda, bir yerin yağış ve sıcaklık grafiği verilmiştir.

Grafikteki bilgiler göz önüne alındığında, bu yerle ilgili olarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

- A) Kuzey Yarım Küre’de yer almaktadır.
 - B) Yıllık yağış miktarı 750 mm’nin üzerindedir.
 - C) Kar örtüsü ocak ayı boyunca yerde kalır.
 - D) En yağışlı mevsim kıştır.
 - E) En sıcak ay temmuzdur.
- (1995 - ÖSS)

çözümü

Bu soruda coğrafi bilginin yanısıra grafik yorumlama tekniğinin de bilinmesi gerekir. Grafikten çıkaramayacağımız sonuç; kar örtüsünün ocak ayı boyunca yerde kalacağı fikridir. Sıcaklık değerleri bütün bir yıl 0 °C’nin üzerinde olduğundan kar örtüsü yerde kalmaz.

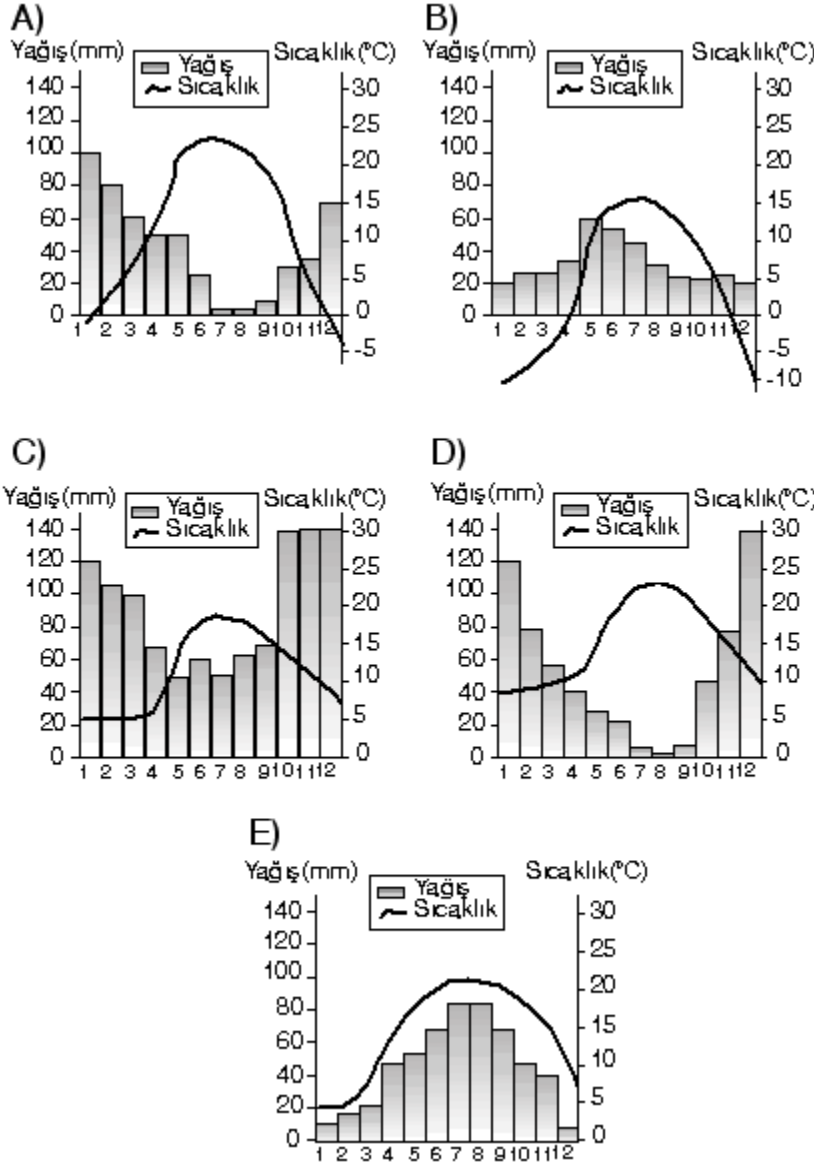
62. Atmosferin olmaması durumunda, yeryüzünde aşağıdakilerden hangisinin gerçekleşmesi beklenir?

- A) Yıl boyunca yağış olması
 - B) Mor ötesi ışınların tutulması
 - C) Sıcaklığın yıl boyunca aynı kalması
 - D) Gölgelelerin tam karanlık olması
 - E) Yer üstü ve yer altı sularının artması
- (1995 - ÖSS)

çözümü

Atmosfer Güneş’ten gelen ışınların yeryüzüne gelirken havada dağılmasını ve yayılmasını sağlar. Bu sayede Güneş’i doğrudan almayan yerler (gölge) dahi ısı ve ışık alarak tam karanlık ve aşırı soğuk olmazlar.

63. Yazları sıcak ve kurak, kışları ise ılık ve yağışlı geçen yerlerde yetişen, soğuğa dayanıksız bir kültür bitkisi aşağıdaki grafiklerin hangisinde gösterilen iklim tipinde yetiştirilir?

Çözüm

Soruda özellikleri verilen iklim tipi Akdeniz iklimidir. Dolayısıyla en uygun seçenek D seçeneğidir. A ve B de kışın sıcaklık sıfırın altına düştüğünden C ve E de yazları yağışlı geçtiğinden Akdeniz iklimine ait kültür bitkisinin yetişmesi mümkün değildir.

64. Bitki coğrafyası konusunda araştırma yapan bir bilim adamı, araştırma için gittiği yörede kekik, lavanta, zeytin, zakkum, ve defne gibi bitkilerin yaygın olduğunu gözlemiştir.

Bu yöredeki bitki örtüsü aşağıdakilerden hangisine uygundur?

A) ayır

B) Bozkır

C) Tundra

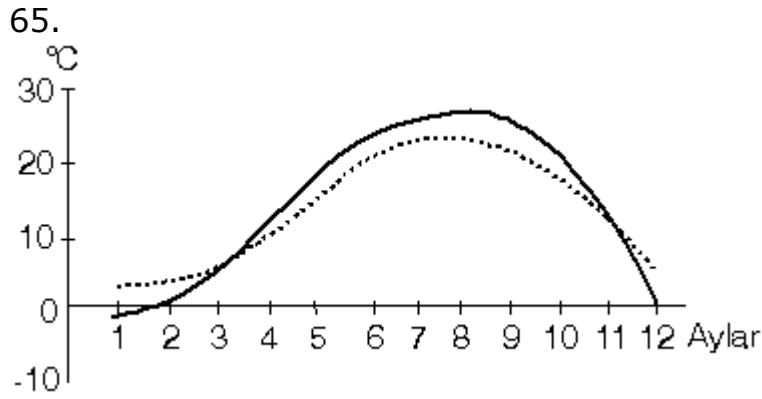
D) Savan

E) Maki

(1995 - SS)

özm

Kekik, lavanta, zeytin, zakkum ve defne gibi bitkiler Akdeniz ikliminin tabiî bitkisi olan maki elemanlarıdır.

Yukarıda, iki merkeze ait aylık ortalama sıcaklık grafiğı verilmiştir.

Bu grafikte sıcaklık eğrilerinin kesişmesi aşağıdakilerden hangisini gösterir?

- A) Sıcaklığın bir merkezde azalırken diğesinde yükseldiğini
- B) Bazı dönemlerde sıcaklığın her iki merkezde de aynı olabildiğini
- C) İki merkezin de aynı enlem üzerinde bulunduğunu
- D) Merkezlerin denizden yüksekliklerinin farklı olduğunu
- E) İki merkezin birbirine yakın olduğunu

(1996 - SS)

özm

Soruda verilen iki merkezin sıcaklık eğrilerinin bazı aylarda kesişmesinin nedeni, bu dönemlerde sıcaklığın iki merkezde de aynı olabileceğini gösterir. Örneğın Karadeniz Bölgesi'ndeki Samsun ile İç Anadolu'daki Ankara'nın kış sıcaklıkları farklı iken yaz sıcaklıkları birbirine benzerdir.

66. Sıcaklık arttıkça havanın taşıyabileceğı su buharı miktarı da artar.

Aşağıdakilerden hangisi bu bilgiyle açıklanamaz?

- A) Gündüz, sis yoğunluğunun geceden az olması

- B) Kutup bölgelerinde yağışın az olması
C) Sıcak çöllerde bağıl nemin düşük olması
D) Bir dağı aşarak oluşan fön rüzgârlarının kurutucu etki yapması
E) Havanın bulutsuz olduğu günlerde günlük sıcaklık farkının fazla olması
(1996 - ÖSS)

çözüm

Öncülde verilen ifade sıcaklığın nem üzerindeki etkisini belirtmektedir. A, B, C ve D seçeneklerinde verilenler sıcaklığın nem üzerindeki etkisini örneklendirir. Ancak, E seçeneğindeki olay ise, nemin sıcaklık farkına olan etkisini örneklendirdiği için öncüldeki bilgiyle açıklanamaz.

67. Step (bozkır) yağışlı mevsimde yeşillenen, yağışsız geçen yaz mevsiminde sararıp kuruyan ot topluluklarından oluşan bitki örtüsüdür.

İklim koşulları göz önüne alındığında, aşağıdaki ülkelerin hangisinde doğal olarak step görülmesi beklenmez?

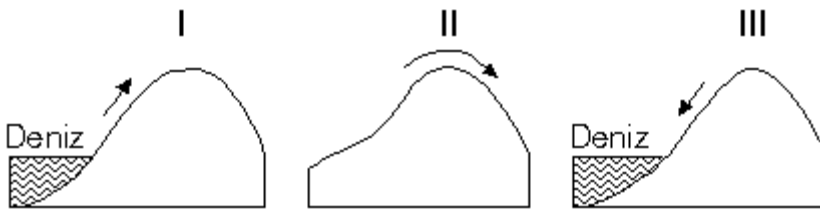
- A) İran B) İspanya C) İngiltere
D) Türkiye E) Kazakistan

(1996 - ÖSS)

çözüm

Soruda verilen iklim özellikleri İran, İspanya, Kazakistan ve Türkiye’de görülürken, İngiltere’de görülmez. Çünkü İngiltere’de her mevsim yağışlı ılıman okyanus iklimi görüldüğünden otların sararıp kuruması söz konusu değildir. Burada yeşil çayır ve orman yaygındır.

68.

Yukarıda esiş yönü ve ortamı gösterilen rüzgârlardan hangilerinin yağış getirmesi beklenir?

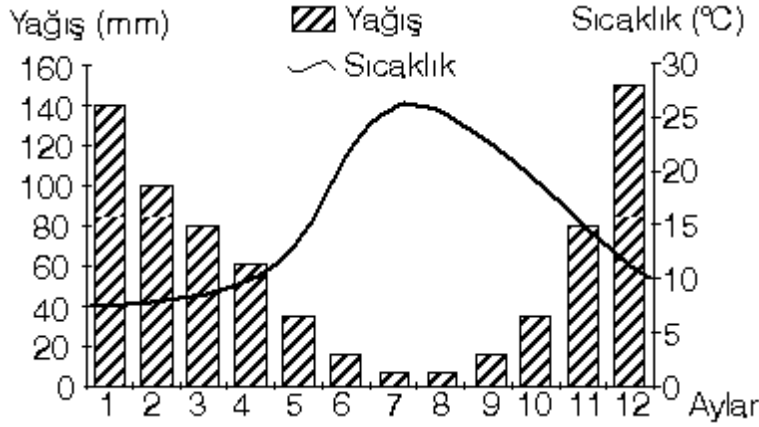
- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

(1997 - ÖSS)

çözüm

Yağışın meydana gelebilmesi için hava sıcaklığının düşmesi ve havadaki nemin doyma noktasını aşması gerekir. Bu olayda genelde yükselmeye mümkün olur. I. ortamda rüzgârda yükselme dolayısıyla soğuma olduğundan yağış beklenirken, II. ve III. ortamlarda rüzgâr alçalarak ısındığı (Föhn olayı) için havadaki nem tutulur ve yağış meydana gelmez.

69. Aşağıda bir yörenin aylık ortalama sıcaklık ve yağış grafiği verilmiştir.

Grafikten yararlanarak bu yöreyle ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi elde edilemez?

- A) Yıllık ortalama yağış tutarı
 - B) Yıllık ortalama sıcaklık değeri
 - C) Deniz seviyesinden yüksekliği
 - D) Hangi yarım kürede olduğu
 - E) Yağışın mevsimlere dağılışı
- (1997 - ÖSS)

çözüm

Bir yörenin sıcaklık grafiğinden yarımküresi, kuşağı, sıcaklık ortalaması, yıllık sıcaklık farkı, kar yağışı, don olayı, mevsim süreleri gibi özellikler öğrenilebilir. Bir yörenin yağış grafiğinden ise yıllık yağış miktarı, yağış rejimi, akarsu rejimi gibi özellikler öğrenilebilir. Sıcaklık ve yağış grafiğine baktığımızda yörenin yüksekliği hakkında bilgi edinemeyiz.

70. İnsanlar tarafından ağaç kesilerek, yakılarak ormanların ortadan kaldırılması sonucunda oluşan bozkırlara "antropojen bozkır" denir.

Buna göre, bir bölgenin aşağıdaki özelliklerinden hangisi, o bölgedeki bozkırın antropojen olduğunun bir göstergesi olabilir?

- A) Topraklarının tarıma elverişli olması
- B) Farklı otsu bitki türlerinin olması
- C) Yer yer orman ağacı topluluklarının görülmesi
- D) Yerleşmelerin sık olması
- E) Geniş düzlüklerin yer alması

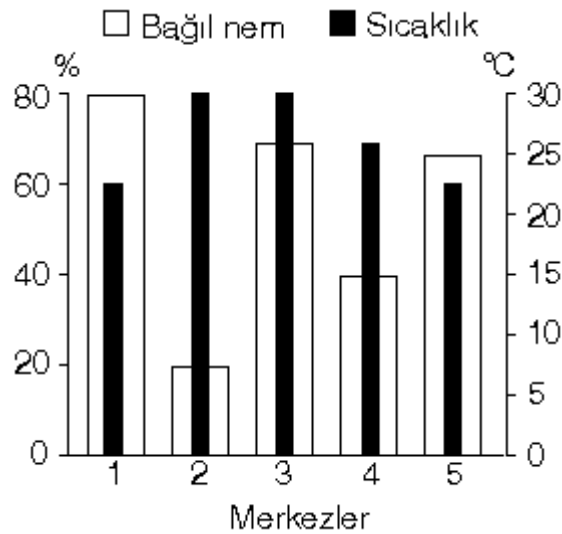
(1997 - ÖSS)

çözüm

Soruda antropojen bozkırın tanımı "İnsanlar tarafından ağaçların kesilerek veya yakılarak ortadan kaldırılması sonucunda oluşan bozkırlardır." diye yapılmaktadır.

Buna göre C seçeneğindeki "Yer yer orman ağacı topluluklarının görülmesi" ifadesi buralarda daha önce ormanın olduğunu, ama sonradan ortadan kaldırıldığını gösterdiği için doğru cevaptır.

71. Buharlaşma miktarı sıcaklıkla doğru, bağıl nemle ters orantılıdır. Aşağıdaki grafikte beş merkezin sıcaklıkları ve bağıl nem oranları gösterilmiştir.

Yukarıdaki bilgilere göre, bu merkezlerden hangisinde buharlaşma miktarının en az olması beklenir?

- A) 1
- B) 2
- C) 3
- D) 4
- E) 5

(1998 - ÖSS)

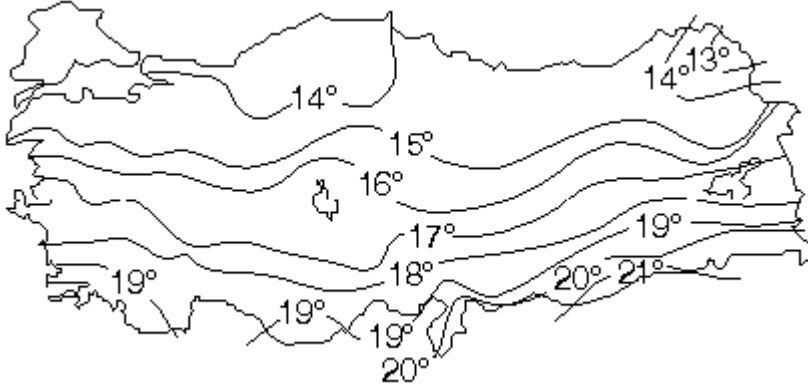
çözüm

Soruda buharlaşma miktarının sıcaklıkla doğru, bağıl nemle ters orantılı olduğu söylenmiştir.

Dolayısıyla bağıl nem artarsa ve sıcaklık azalırsa buharlaşma miktarı azalacaktır.

Sorudaki grafikte yer alan beş merkezden bağıl nemi fazla, sıcaklığı düşük olanlar 1. ve 5. merkezlerdir. 1. merkezdeki bağıl nem 5. merkezden daha yüksek olduğu için doğru cevap A kabul edilir.

72. Aşağıda, Türkiye'nin yıllık sıcaklık ortalamalarına göre indirgenmiş izoterm haritası verilmiştir.

Bu haritayla ilgili aşağıdaki açıklamalardan hangisi yanlıştır?

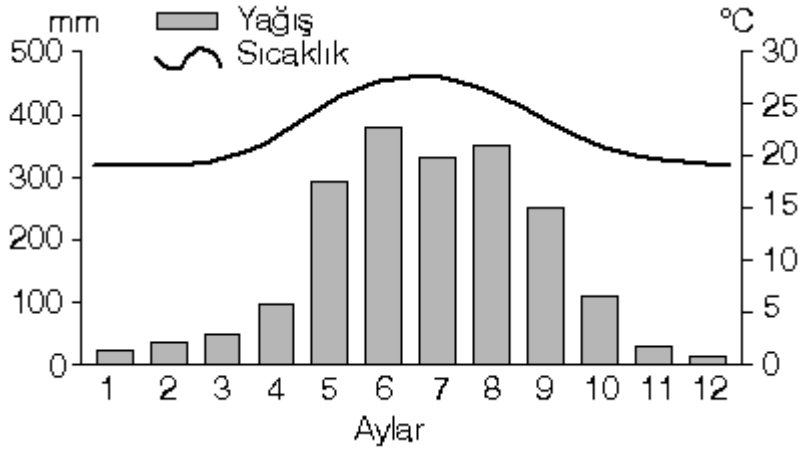
- A) En düşük sıcaklıkla en yüksek sıcaklık arasındaki fark 8°C den fazladır.
- B) En düşük sıcaklıklar Kuzeydoğu Anadolu'dadır.
- C) Sıcaklık genelde güneyden kuzeye gittikçe azalmaktadır.
- D) Aynı enlem üzerindeki yerlerde sıcaklıklar birbirine eşittir.
- E) En yüksek sıcaklıklar Güneydoğu Anadolu'dadır.

(1998 - ÖSS)

çözümü

Soruda Türkiye'nin yıllık sıcaklık ortalamalarına göre indirgenmiş izoterm haritası verilmiştir. Bu haritayla ilgili D seçeneğindeki bilgi yanlıştır. Çünkü aynı enlem üzerinde yer alan Akdeniz ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki sıcaklıklar birbirine eşit değildir.

73. Aşağıda, Kuzey Yarım Küre'de yer alan bir yörenin aylık ortalama sıcaklık ve yağış grafiği verilmiştir.

Grafikteki bilgiler göz önüne alındığında, bu yörenin iklim özellikleri aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) Yazlar kurak, kışlar serin ve en yağışlı mevsim kış
 - B) Yaz ve kış sıcaklıkları arasındaki fark az ve en yağışlı mevsim ilkbahar
 - C) Yaz ve kış sıcaklıkları arasındaki fark az ve en yağışlı mevsim yaz
 - D) Kışlar çok soğuk ve en yağışlı mevsim yaz
 - E) Kışlar soğuk ve en yağışlı mevsim yaz
- (1998 - ÖSS)

çözüm

Soruda verilen sıcaklık ve yağış grafiğine baktığımızda, sıcaklığın kışın 20 °C, yazın 25 °C civarında olduğu, yağışın da kış aylarında azaldığı yaz aylarında arttığı gözlenmektedir. Bu grafik tipik savan iklimini göstermektedir.

Dolayısıyla A seçeneğinde yazların kurak, kışların yağışlı, B seçeneğinde en yağışlı mevsimin ilkbahar D ve E seçeneklerinde ise kışların soğuk denilmesinden dolayı doğru cevap olamazlar.

C seçeneğindeki bilgiler sorudaki grafiği doğruladığı için doğru cevap kabul edilir.

74. Deniz seviyesinden yükseklerle çıkıldıkça hava sıcaklığı düşer.

Aşağıdakilerden hangisi bu yargıyı destekleyen bir örnek değildir?

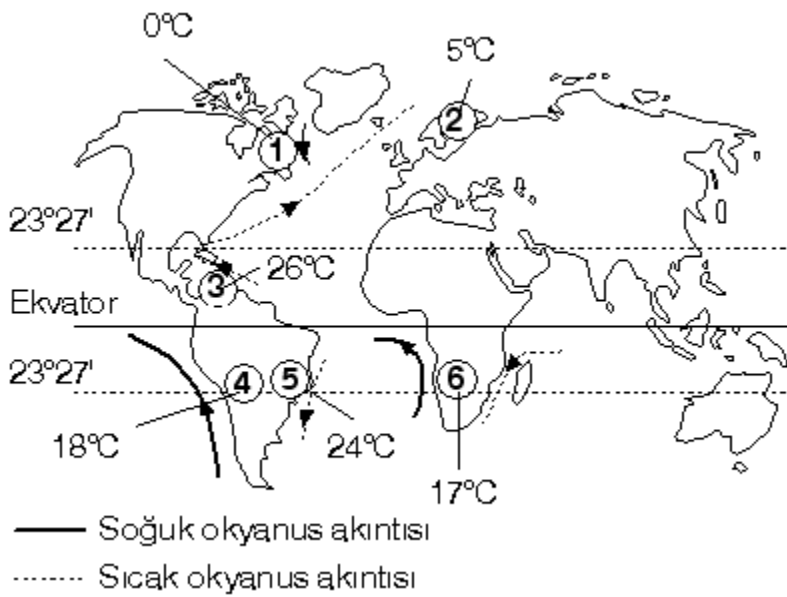
- A) Bir yörede, ovada yağmur yağarken dağların zirveye yakın kesimlerinde kar yağması
- B) Bulutların yerden belirli bir yükseltide yoğunlaşması
- C) Yükselti arttıkça, havanın taşıyabileceği nem miktarının azalması
- D) Doğu - batı doğrultulu bir dağın aynı yükseltideki kuzey yamaçları ile güney yamaçları arasında sıcaklık farkı olması

E) Bir dağın eteklerinden aynı yamaç boyunca zirveye doğru çıkıldıkça doğal bitki örtüsünün değişmesi
(1999 - ÖSS)

çözüm

A, B, C ve E seçeneklerinde verilenler "Deniz seviyesinden yüksekliğe çıkıldıkça hava sıcaklığı düşer." yargısını desteklemektedir. Ancak D seçeneği sıcaklık - baki ilişkisini örneklendirir.

75. Aşağıdaki haritada, Dünya üzerindeki okyanus akıntılarından bazıları ve numaralanmış altı yerin yıllık ortalama sıcaklıkları gösterilmiştir.

Haritadaki bilgilere göre 6 numaralı yer ile aşağıdakilerden hangisi arasındaki yıllık ortalama sıcaklık farkının temel nedeni okyanus akıntılarıdır?

A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5
(1999 - ÖSS)

çözüm

Haritaya göre, 6 numaralı yeri aynı enlemde ve yarım kürede bulunan diğer yerlerle karşılaştırmak gerekir. 4 numaralı yerdeki sıcaklık ortalaması hemen hemen 6 ile aynıdır. Ancak 5 numaralı yerde yıllık sıcaklığın 24 °C olduğu görülmektedir. Burada sıcaklığın artmasının nedeni Brezilya sıcak su akıntısıdır.

76. Karalar, Kuzey Yarım Küre'nin % 39 unu, Güney Yarım Küre'nin ise sadece % 19 unu kaplar.

Kuzey Yarım Küre’de;

- I. Karalar üzerinde yıllık sıcaklık farklarının, Güney Yarım Küre’ye göre daha fazla olması
 - II. Dünya’nın en yüksek doruğu ile en derin çukurunun bulunması
 - III. Sürekli rüzgârların Güney Yarım Küre’deki tersi yönde sapması
- olgularından hangileri, karaların yarım kürelere dağılışındaki bu farklılığın bir sonucudur?**

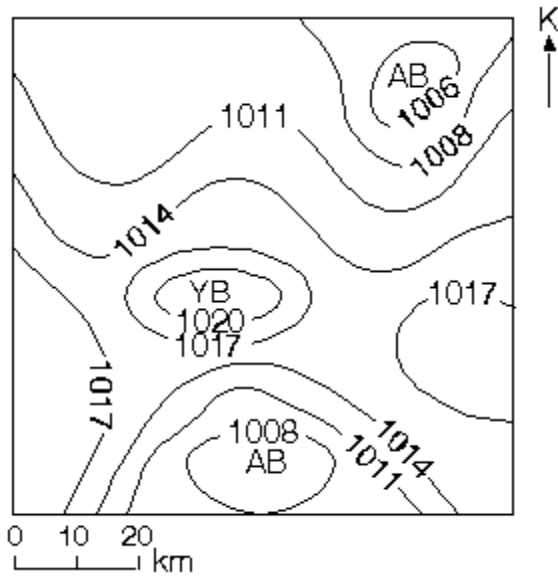
- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve III
- D) II ve III E) I, II ve III

(1999 - ÖSS)

çözümü

Kuzey Yarım Küre’deki I. olgunun nedeni; Güney Yarım Küre’de karaların az, Kuzey Yarım Küre’de karaların çok olmasıdır. Yani kara - deniz dağılışı ile ilgilidir. II. olgunun nedeni; tamamen Dünya’nın jeolojik oluşumu ile ilgilidir. III. olgunun nedeni ise; Dünya’nın eksenini etrafındaki hareketidir.

77. Aşağıdaki haritada, Kuzey Yarım Küre’de, deniz yüzeyindeki bir bölgede ölçülen basınç değerleri, eşbasınç eğrileri ile gösterilmiştir.

Bu haritadan, ölçümün yapıldığı zamanla ilgili olarak, aşağıdaki bilgilerden hangisi elde edilemez?

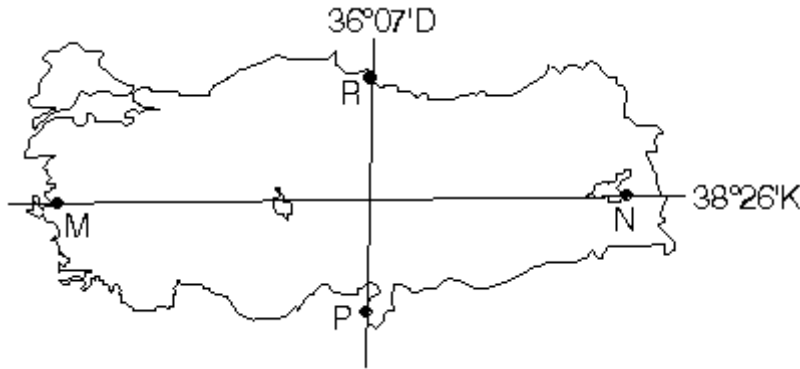
- A) Bölgenin hangi kesimlerinin yüksek ya da alçak basınç etkisinde bulunduğu

- B) Bölgedeki en yüksek basıncın hangi değerler arasında olabileceği
C) Bölgedeki basınç merkezlerinin sayısı
D) Bölgede en şiddetli rüzgârın hangi yönden eseceği
E) Basınç merkezlerindeki sıcaklık değerleri
(1999 - ÖSS)

çözüm

Eş basınç eğrileri ile gösterilen haritada, bölgenin yüksek ve alçak basınç değerleri bellidir. Bölgedeki en yüksek basınç 1020 milibardan fazladır. Bölgede iki alçak basınç, bir de yüksek basınç merkezi vardır. En şiddetli rüzgâr, orta kesimden kuzeydoğuya doğru eser. Ancak, haritaya bakılarak basınç merkezlerindeki sıcaklık değerleri anlaşılamaz.

78. Aşağıdaki haritada gösterilen M noktasında yıllık sıcaklık ortalaması 17 °C, N noktasında 9 °C; P noktasında 18 °C, R noktasında 15 °C'dir.

Bu noktalardan M ile N, P ile R arasındaki yıllık ortalama sıcaklık farkını oluşturan başlıca etkenler aşağıdakilerin hangisinde birlikte verilmiştir?

<u>M - N</u>	<u>P - R</u>
A) Bakı	Enlem
B) Bitki örtüsü	Yükselti
C) Yükselti	Enlem
D) Yükselti	Bakı
E) Enlem	Bitki örtüsü

(1999 - ÖSS)

çözüm

Türkiye haritasında, M noktasından N noktasına doğru gidildikçe sıcaklığın düşmesi, yükseltinin artması ile ilgilidir. P noktasından R noktasına doğru gidildikçe sıcaklığın düşmesi ise, R'nin kutuplara daha yakın olmasıyla, yani enlemle ilgilidir.

79. Aşağıdaki tabloda iklim tiplerine göre, bazı doğal bitki örtülerinin yetiştikleri yükselti aralıkları metre cinsinden verilmiştir.

	DOĞAL BITKİ ÖRTÜSÜ		
İKLİM TİPİ	Dağ çayırı	İğne yapraklı orman	Karışık orman
Orta kuşak karasal	1000-2000	0-1000	
Orta kuşak ılıman	2000-2500	1200-2000	0-1200
Akdeniz	2000-3500	1500-2000	500-1500
Subtropikal	3000-4500	2500-3000	
Ekvatorial	3500-5000	2000-3500	1000-2000

Bu bilgilere dayanarak, tabloda verilen doğal bitki örtüleri, iklim tipleri ve yükselti aralıkları için aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

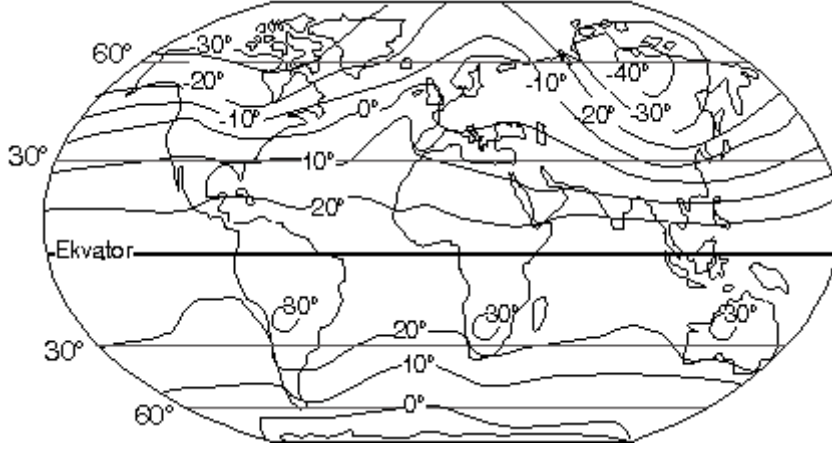
- A) Dağ çayırı ve iğne yapraklı orman, verilen iklim tiplerinin tümünde görülebilir.
- B) Belli bir doğal bitki örtüsünün yetiştirme sınırı, Ekvatorial iklim bölgesine yaklaşıldıkça yükselir.
- C) Belli bir doğal bitki örtüsünün yetiştirilmesi için uygun koşullar, farklı iklim tiplerinde farklı yükselti aralıklarında bulunur.
- D) Belli bir doğal bitki örtüsünün görüldüğü yükselti aralıkları, bazı iklim tiplerinde bir ölçüde örtüşür.
- E) Karışık ormanın, orta kuşak karasal ve subtropikal iklim tiplerinde görülmemesi aynı nedene bağlıdır.

(1999 - ÖSS)

Çözüm

Tabloya bakılarak A, B, C ve D seçeneklerinde verilen yargılara ulaşılabilir. Orta kuşak karasal ve subtropikal iklimlerinde karışık ormanın olmadığı görülmektedir. Karasal iklimde karışık ormanın olmamasının nedeni, sıcaklığın çok düşük olmasıdır. Subtropikal iklimde ise, karışık ormanın olmamasının nedeni sıcaklığın yüksek olmasıdır. Dolayısıyla her iki iklim bölgesinde karışık orman olmaması aynı nedene bağlanamaz.

80. Aşağıda Dünya ocak ayı ortalama izoterm haritası verilmiştir.

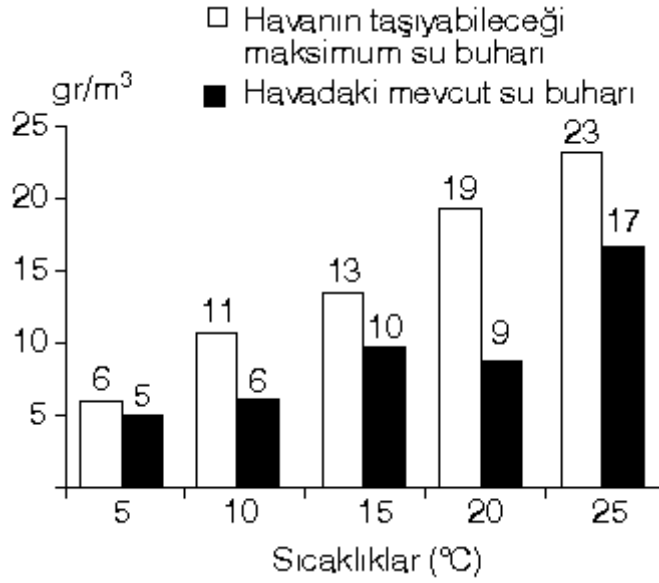
Yalnızca bu haritadaki bilgilere dayanarak, ocak ayındaki durum ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Yeryüzünün en soğuk yeri Asya kıt'asının kuzeyindedir.
 - B) En sıcak yerler Oğlak dönencesi çevresindedir.
 - C) Kuzey Yarım Küre'de, 10° izotermi orta kuşaktan geçmektedir.
 - D) En yüksek ve en düşük sıcaklıklar arasındaki fark, Kuzey Yarım Küre'de daha fazladır.
 - E) 60° güney paralelinin çevresi buzullarla kaplıdır.
- (2000 - ÖSS)

çözüm

Soruda, Dünya ocak ayı ortalama izoterm haritası verilmiştir. Harita incelendiğinde 60° güney paraleli çevresinin buzullarla kaplı olduğu söylenemez. Çünkü bu paralel 0° ile 10° izoterm eğrileri arasında da bulunmaktadır. Bu sıcaklıklar arasında buzullar oluşamaz.

81. Bağıl nem, belli bir sıcaklıkta havada mevcut su buharı miktarının, havanın o sıcaklıkta taşıyabileceği maksimum su buharı miktarına oranıdır. Aşağıdaki grafik, belli bir yerde beş farklı sıcaklıkta havada mevcut su buharı ile havanın taşıyabileceği maksimum su buharı miktarını (gr/m³) göstermektedir.

Yukarıdaki bilgilere göre, kaç °C sıcaklıkta havada bağıl nem en düşüktür?

- A) 5 B) 10 C) 15 D) 20 E) 25
(2000 - ÖSS)

çözümü

Bağıl nem, belli bir sıcaklıkta havada mevcut su buharı miktarının, havanın o sıcaklıkta taşıyabileceği maksimum su buharı miktarına oranıdır. Buna göre, grafikte verilen sıcaklıklarda, yukarıdaki tanıma göre, oranlar yapıldığında 20°C sıcaklıkta havanın bağıl neminin en düşük olduğu anlaşılır.

82. Yükseltinin sıcaklık üzerindeki etkisinin göz önüne alınmadığı, deniz düzeyine indirgenmiş bir izoterm haritasında aşağıdakilerin hangisinde enleme bağılı bölge içi sıcaklık farkının diğerlerinden daha fazla olması beklenir?

- A) Karadeniz Bölgesi B) Marmara Bölgesi
C) Doğu Anadolu Bölgesi D) Akdeniz Bölgesi
E) Güneydoğu Anadolu Bölgesi

(2000 - ÖSS)

çözümü

Soruda, enleme bağılı bölge içi sıcaklık farkının hangi bölgede daha fazla olduğu soruluyor. Ülkemizde kuzey - güney yönünde daha çok alan kaplayan bölgede, enleme bağılı bölge içi sıcaklık farkı artacaktır. Buna göre, seçeneklerde verilen bölgelerden, kuzey - güney yönünde en geniş alan kaplayanı Doğu Anadolu Bölgesi'dir.

83. Orta kuşak okyanus iklimi her mevsimi yağışlı olan, yazın aşırı sıcakların, kışın aşırı soğukların görülmediği bir iklim tipidir.

Buna göre, Türkiye'nin aşağıdaki coğrafi bölümlerinden hangisinin kıyı kesiminde görülen iklim tipi, orta kuşak okyanus iklimine benzer özellikler gösterir?

- A) Antalya Bölümü
 - B) Ergene Bölümü
 - C) Ege Bölümü
 - D) Adana Bölümü
 - E) Doğu Karadeniz Bölümü
- (2001 - ÖSS)

çözüm

Antalya, Ege ve Adana bölümlerinde Akdeniz iklimi, Ergene Bölümü'nde step iklimi görülür. Doğu Karadeniz Bölümü'nün kıyı kesimlerinde, sorunun öncül kısmında özellikleri verilen ılıman okyanus iklimi, iç kesimlerinde ise karasal iklim görülmektedir.

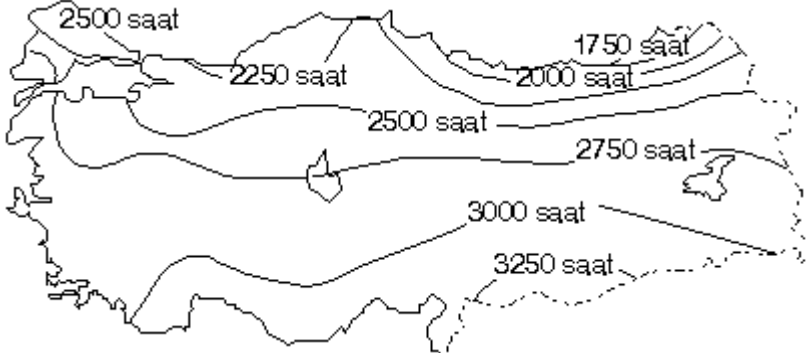
84. Türkiye'deki doğal bitki örtüsü dağılışını gösteren bir haritadan, aşağıdakilerden hangisiyle ilgili bilgi edinilebilir?

- A) Nüfus yoğunluğuyla
 - B) Hayvancılıkta uygulanan yöntemlerle
 - C) Akarsu havzalarının genişliğiyle
 - D) İklim tipleriyle
 - E) Ulaşım olanaklarıyla
- (2001 - ÖSS)

çözüm

İklim ile bitki toplulukları arasında sıkı bir ilişki vardır. Kutup iklimi haricinde diğer bütün iklimlerin kendine has karakteristik bitki örtüsü vardır. Farklı bölgelerdeki benzer iklim varlığını, benzer tabii bitki örtüsü kanıtlar. Bu açıklamalara bağlı olarak, Türkiye'deki doğal bitki örtüsü dağılışını gösteren bir haritadan, iklim tipleriyle ilgili bilgi edinilebildiğini söyleyebiliriz.

85. Aşağıdaki haritada, Türkiye'de yıllık güneşlenme sürelerinin dağılışı gösterilmiştir.

Bu haritadaki bilgilerle ilgili, aşağıdaki yorumlardan hangisi yanlıştır?

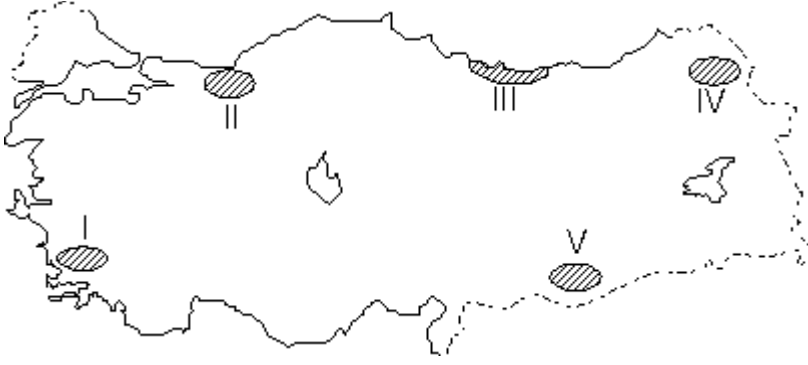
- A) Akdeniz Bölgesi'nin kıyı kesiminde güneşlenme süresi 3000 saatten fazladır.
- B) Ege Bölgesi'nin kuzey ve güney kesimindeki güneşlenme süreleri arasındaki fark, Doğu Anadolu Bölgesi'nin kuzey ve güneyi arasındaki farktan azdır.
- C) Marmara Bölgesi'nde güneşlenme süreleri ortalaması, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki ortalamadan azdır.
- D) Kıyı kesimleri boyunca güneşlenme süreleri birbirine yakındır.
- E) Güneşlenme süresi Türkiye'nin güneyinden kuzeyine doğru gidildikçe genellikle azalır.

(2001 - ÖSS)

çözümü

Sorudaki haritada, Türkiye'de yıllık güneşlenme sürelerinin dağılışı verilmiştir. Haritadaki bilgilere göre, kıyı kesimleri boyunca güneşlenme süreleri birbirine yakındır denilemez. Çünkü Doğu Karadeniz kıyılarında güneşlenme süresi 1750 saatin altında iken, Akdeniz kıyılarında 3000 saatin üzerindedir. A, B, C, ve E seçeneklerinde verilenler, haritadan çıkarılabilecek sonuçlardır.

86.

Don olayı çok az görülen ve yaz kuraklığı olmayan yerlerde yetişebilen bir bitki, yukarıdaki haritada numaralarla gösterilen alanların hangilerinde yetiştirilebilir?

A) I ve II

B) I ve V

C) II ve III

D) III ve IV

E) IV ve V

(2001 - ÖSS)

çözümü

Taralı yörelerden I ve V'te don olayı çok az görülür. Ancak, bu yörelerde yaz kuraklığı vardır. IV'te yaz kuraklığı olmamasına rağmen, don olayı çok fazla görülür. II ve III'te ise hem don olayı çok az görülür, hem de yaz kuraklığı olmamaktadır.

87. Yeryüzünden yükseldikçe, sıcaklık her 100 metrede 0,5 °C azalır. Deniz seviyesine indirgenmiş sıcaklıklar bu ilkeden yararlanılarak hesaplanır.

Aşağıdaki tabloda, beş merkezin aynı gün ve saatteki gerçek

sıcaklıkları ile deniz seviyesine indirgenmiş sıcaklıkları verilmiştir.

Merkez	Gerçek sıcaklık (°C)	Indirgenmiş sıcaklık (°C)
I	-10	-5
II	-5	5
III	0	8
IV	5	12
V	6	12

Tablodaki bilgilere göre, bu merkezlerden hangisinin yükseltisi en fazladır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V
(2002 - ÖSS)

çözümü

Herhangi bir yerin gerçek sıcaklığına, yükseltiden dolayı kaybettiği sıcaklığın eklenmesiyle indirgenmiş sıcaklık bulunur. Buna göre, gerçek sıcaklık ile indirgenmiş sıcaklık arasındaki farkın en fazla olduğu merkezde yükselti en fazladır. Sıcaklık farkları I'de 5 °C, II'de 10 °C, III'te 8 °C, IV'te 7 °C, V'te 6 °C'dir. O halde yükseltisi en fazla olan merkez II'dir.

88. Afrika kıt'asının hem kuzeyinde hem de güneyinde, Akdeniz iklimi görülen yerlerin olması aşağıdakilerden hangisine bağlanabilir?

- A) Ortalama yükseltisinin fazla olmasına
B) Her iki yarım kürede, orta kuşakta topraklarının bulunmasına
C) Akarsu havzalarının geniş olmasına
D) Okyanus kıyılarında hem sıcak hem de soğuk su akıntılarının etkili olmasına
E) Kıyılarında girinti ve çıkıntıların az olmasına
(2002 - ÖSS)

çözümü

Akdeniz iklimi 30° – 40° enlemleri arasında, başka bir ifade ile orta kuşakta etkili olan bir iklimdir. Afrika kıt'asının her iki yarım kürede ve orta kuşakta toprakları vardır. Bu durum kıt'anın hem kuzeyinde, hem de güneyinde Akdeniz ikliminin görülmesini sağlamıştır.

89. Yeryüzünde, genel hava dolaşımının yanı sıra, yerel basınç koşullarındaki değişmelere bağlı olarak gün içinde kara ile deniz, dağ ile vadi arasında yerel rüzgârlar da eser.

Buna göre, yerel rüzgârlarla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Esiş sürelerinin genellikle kısa olduğu
B) Etki alanlarının dar olduğu
C) Gün içerisinde esiş yönlerinin değişebileceği
D) Gün içerisinde sıcaklık değişikliğine yol açtıkları
E) İklim özelliklerinin oluşmasında ana etken oldukları
(2002 - ÖSS)

çözümü

Yerel rüzgârlar, Dünya üzerindeki genel hava dolaşımına bağlı rüzgârların yöresel koşullarla değişikliğe uğraması sonucu ortaya çıkar. Bu rüzgârlar yerel ısınmaya ve soğumaya bağlı olarak oluşan, dar alanlı yerel basınçların neden olduğu rüzgârlardır. A, B, C ve D’de verilenler bu rüzgârların özelliğidir. İklim özelliklerinin oluşumunda yıllık ve mevsimlik rüzgârlar etkilidir. Yerel rüzgârlar iklimlerin oluşmasında ana etken olamaz.

90. Belirli bir bölgede yıl boyunca sıcaklık yüksek, sıcaklık farkı az, bulutluluk ve nem oranı fazladır.

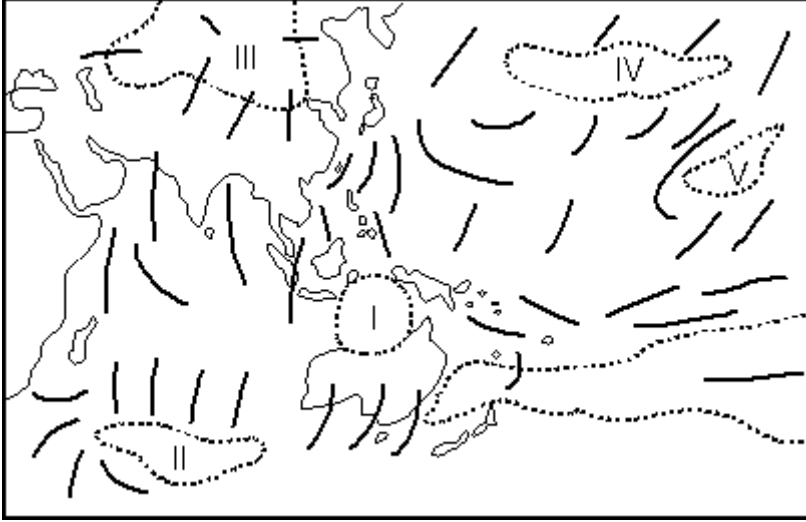
Bu bilgilere dayanarak, bu bölgeyle ilgili aşağıdaki yorumlardan hangisi yapılamaz?

- A) Bitki örtüsü gürdür.
 - B) Ortalama yükseltisi fazladır.
 - C) Kimyasal çözülme görülür.
 - D) Akarsu debileri yüksektir.
 - E) Yıllık ortalama yağış miktarı fazladır.
- (2003 - ÖSS)

çözümü

Öncülde verilen ifadeye göre, bölgedeki bitki örtüsü gürdür. Bölgede kimyasal çözülme görülür ve akarsu debileri yüksektir. Ayrıca yıllık ortalama yağış fazladır. Ancak bölgenin ortalama yükseltisi fazla değildir. Çünkü, ortalama yükseltisi fazla olan bölgelerde, sıcaklıklar yıl boyunca yüksek olmaz. Böyle yerlerde sıcaklık farkı fazla, bulutluluk ve nem oranı azdır.

91. Basınç farklılıklarından doğan hava hareketlerine rüzgâr denir. Rüzgârlar her zaman, yüksek basınç alanlarından alçak basınç alanlarına doğru eser.

Buna göre, yukarıdaki basınç haritasında numaralanmış yerlerden hangileri alçak basınç alanlarını göstermektedir?

A) I ve II

B) I ve IV

C) II ve III

D) III ve V

E) IV ve V

(2003 - ÖSS)

çözüm

Rüzgârlar, yüksek basınçlardan alçak basınçlara doğru hareket eden yatay hava akımlarıdır. Buna göre II, III ve V numaralı yerler yüksek basınç alanıdır. Çünkü rüzgârlar bu yerlerden kaynaklanmaktadır. I ve IV numaralı yerler ise alçak basınç alanıdır. Çünkü, diğer yerlerden doğan rüzgârlar I ve IV numaralı yerlere doğru esmektedir.

The son ☺